Tidn. Hallands Följetongsbibliotek. I.

Tattare.

Några historier från Halland

af **John Wigforss.**

Halmstad. Tidningen Hallands boktryckeri 1899.

Förord till den elektroniska utgåvan

Verket tillhör Kungl. Biblioteket och har scannats där. Det anpassades och OCR-tolkades för Projekt Runeberg i mars 2016 av Bert H.

Förord.

Ett par ord torde vara nödvändiga för att gifva läsaren den rätta uppfattningen af min afsigt med dessa historier och deras offentliggörande. Jag har icke åsyftat att gifva några "folklifsskildringar" i detta ords vanliga bemärkelse; jag har endast och allenast hoppats att genom dessa nakna skildringar ur tattarnes lif och lefverne kunna i någon mån understödja dem, som sträfva att ådagalägga, huru som det endast med utomordentliga och särskildt för tattarne afsedda åtgärder kan vara möjligt att bryta deras passiva motstånd mot kulturen och draga in dem under ordnade samhällsförhållanden.

De historier, jag här kommer att berätta, äro alla grundade på verkliga händelser; men namn och ortbestämningar äro fullkomligt godtyckligt valda, något hvarom jag anser mig böra erinra till förebyggande af missförstånd. Och det torde ej kunna förnekas, att ett par af historien, egentligen referera sig till de halländska tattarnes "stamfränder", om jag så får säga, i Skåne.

Halmstad i Juli 1899.

John Wigforss.

Slagtsupen.

En hvar har hört omtalas det underliga folk, som lefver på vandrande fot i stora delar af vestra Sverige, i Vestergötland, Småland och Halland, med sina stamhåll och högqvarter i sistnämda landskaps skogstrakter eller i närheten af dess städer. Hundratals vilda historier om mord, rån och röfvarbragder äro förknippade med underrättelserna om lifvet hos detta folk, som förr var en skräck för den bofasta befolkningen och nu blifvit föremål för fosterlandsvännens allvarliga bekymmer.

Tattarne eller, som de älska kalla sig sjelfva, »vandringsfolket», äro af en mycket blandad och osäker härkomst. Att det flyter zigenarblod i deras ådror, om ock förtunnadt, är otvifvelaktigt, liksom att sjuttonde århundradets snapphanar bidragit till stammens vidmakthållande, då vissa af dem efter krigets slut, berusade af det vilda frihetslifvet i skogarne, föredrogo detta framför att återvända till sina forna hederliga yrken. Och så har blodet

småningom uppblandats, bödlars, rackares och vallackares ättlingar ha helt naturligt slutit sig till det befintliga materialet, som vidare förstärkts af förrymda brottslingar och andra industririddare.

Nu lefva de i vanligen vilda, alltid med barn rikt försedda äktenskap, och draga från bygd till bygd för att slå sig ned hos någon medlem af slägten, som af en eller annan anledning skaffat sig en hemmanslott, eller för att taga in hos någon ur den sämre delen af landtbefolkningen, som dels af slapphet och snikenhet, dels af hemlig sympati eller fruktan gifvit sig i lag med tattarne. De ha vanligen något slags födkrok, som åtminstone utgör en förevändning för deras vandringar. Handel mnd lerkärl och kramvaror, förtenning o. d. omfattas af dem med förkärlek som lefnadsyrken.

De hålla sig för öfrigt numera med sina kärleks- och fiendskapsförbindelser nästan uteslutande inom sig sjelfva, och och om de förra också vålla en snabb ökning af rasen, så arbeta de senare, understödda af ett osundt, supigt och onaturligt lif, snabbt på dess undergräfvande; och tattarne, som civilsationen ej kunnat få bugt på, torde förr eller senare utrota hvarandra inbördes. Ännu är dock stammen lifskraftig, och många slägter åtnjuta stort och dåligt rykte för elakhet och vildhet, såsom ätterna Högberg, Lejon, Björk och Hederlig, af hvilka de båda sistnämnda ännu på sista tiden varit inblandade i historier med blodigt och dödligt slut.

För ett tiotal år sedan voro emellertid tattarne långt mera beryktade än nu för tiden. Många djerfva illdåd och våldsbragder begingo de den tiden, hvilka spelade en framstående roll i tidningarnes brottmålsreferat, och mångenstädes foro de vildt fram på vägar och stigar. Fega i sin grymhet som de äro, begingo de ofta de gröfsta nidingsdåd, misshandlande försvarslösa åldringar och kreatur; skräcken var allmän för de vilda sällarne, hvilka ingen, af fruktan för dråp och mordbrand, vågade angifva till bestraffning.

I mellersta Halland, i trakten af Falkenberg, hade så småningom ett verkligt skräckregemente utbildats, och synnerligast på marknader och torgdagar florerade tattarnes öfvermod. Då kommo blypiskor och knifvar i sväng, då knallade revolverskott, och blod flöt både här och der.

Då uppträdde en man, som visade sig tattarne vuxen och rent af skrämde dem att förlägga sina bragder, om lusten ännu fanns qvar, till andra nejder. Det var en liten, oansenlig man, bred och undersätsig och stark som en björn, hvilken plötsligt dök upp på marknaderna, och hvar entattare ställde till gräl, vips slog han honom till marken och gaf honom ett godt kok stryk.

Mannen hette Strömsten och var son till en kyrkoherde i ett af Hallands magraste pastorat. Vild och obändig redan som barn, hade han sändts till sjös för att böjas och »lära sig veta hut». Huru vida detta lyckades, må lemnas derhän — troligast är väl att det hårda virket ytterligare härdades af strapatserna, och åtskilliga om mannens sjömanslif gängse historier antyda, att hans karaktär icke undergick några väsentliga förändringar om skeppsbord. Han var för öfrigt en hedersman, aktad af alla som icke fruktade honom.

När Strömsten efter ett tjogtal års kringirrande åter sökte sitt fädernehem, var det sköfladt: fadern död, syskonen spridda och modern med knapp nöd dragande sig fram på sitt obetydliga enkesäte. Sonen tog sig parti, gifte sig med en bondflicka, som förde med sig en smula husgeråd i boet, och arrenderade enkesätet af gumman. Det var vid sina torgdagsfärder i egenskap af landtbrukare, som han först observerat tattarnes öfversitteri och i sin ärliga själs djup så häftigt upprörts deröfver, att han slutligen börjat ingripa.

Följderna af Strömstens metod började snart visa sig. Tattarne smögo sig undan vid hans annalkande, sedan de sett alla sina finter med fällknifvar och blydaggar komma till korta mot den innerliga föreningen af sjöbjörnens exotiska boxningskonst och hallandsbondens inhemska och knotiga ekpåk. Äfven till bygdens befolkning började sjelfförtroendet återvända, och tattarbragderna antingen anmäldes för vederbörande kronolänsman eller blefvo summariskt afstraffade enligt en här kanske ej alldeles olämplig lynchjustis.

Naturligtvis blef tattarnes ilska mot Strömsten stor, och mången gång underrättade på hans färder honom en sten eller ett skott från ett bakhåll, att hans vilda fiender svurit honom en blodig hämd. Slutligen tröt honom tålamodet, då en gång en revolverkula genomborrat hans skinntröja, och han lade sig till med ett gammalt skrälle till gevär, som följde honom, hvart han gick, och mycket bidrog till hans respekt bland tattarne.

En afton körde Strömsten från Falkenbergs marknad med så god fart, som det lilla enkesätets enda och temligen skrala kamp kunde åstadkomma. Plötsligt hördes bakomhonom larm och stoj, och snart såg han sig upphunnen af en tattarflock, som synbarligen lyckats narra till sig ett par rätt goda hästar. Den lyckade affären hade tydligtvis stegrat karlarnes öfvermod, som redan spriten höjt betänkligt, och i förbifarten vågade en af dem, Aron Johansson, som gifvit sig sjelf det klingande namnet Naftanahjelm, men vanligen kallades »Röde Aron», att tillkasta Strömsten ett glåpord.

Strömsten bet ihop tänderna och gjorde våld på sig. Men då tattarne passerade hans häst, drog röde Aron fram sin blydagg och lyckades tillfoga det stackars djuret ett häftigt slag öfver nosen. Denna usla grymhet upprörde förfärligt Strömsten, hvilken var lika mild mot djuren, som han kunde vara omild mot tattarne.

— Fördömda skurk! skrek han, — stanna på ögonblicket, annars tager dig f—n nästa gång vi råkas!

Röde Aron reste sig upp i vagnen, vände ryggen mot Strömsten, böjde sig framåt med tröjan upplyft och klappade sig på länderna, ett sätt att skymfa, som särdeles bland tattarne är flitigt användt.

Strömsten hejdade sin ännu efter slaget vacklande häst, och snabbt som tanken var hans gamla bössa vid ögat, riktad mot den präktiga skottafla, som tattarens spända bakdel erbjöd. Innan denne hunnit varskos af kamraterna, hade skottet smällt, och knappast ett hagel förfelade sitt mål. Stönande sjönk Röde Aron ned i vagnen, och hans rop åtföljdes af ett häftigt svärjande från två af kamraterna, som fått en mindre del med af den hårda välfägnaden.

Stadsläkaren i Falkenberg plockade följande natt 28 grofva hagel ur Röde Arons ryggslut.

Nu stod Strömstens rykte på sin höjd! Någon efterräkning kom ej i fråga från åklagarmaktens sida, och tattarne voro glada att få gå ur vägen för honom. Men när Röde Aron kom ut från lasarettet, svor han att se Strömstens hjerteblod.

Man uppmanade alltjemt Strömsten att taga sig till vara, men denne ryckte endast på de väldiga axlarne och gjorde intet försök att vidtaga försigtighetsmått. Han fortfor till och med att, som det var vanligt i dessa temligen ursprungliga trakter, sofva för öppna dörrar.En decemberqväll hade han, efter tungt arbete med slagan, gått till sängs och sof som en stock vid sidan af sin hustru. Så väcktes han vid midnatt af ett krampaktigt grepp om sin arm och hörde hustrun uppgifva en djup suck.

Månskenet lyste in genom stugans fönster och gaf Strömsten en öfverblick af situationen. Den kunde ha varit mera lugnande.

Qvinnan vid hans sida hade svimmat, men Strömsten förlorade ej ett ögonblick fattningen. Han kände en het andedragt flåsa mot sin panna och såg två ögon, gröna som en katts, gnistra mot sig. Ett par tum från hans strupe blänkte bladet af en bred slidknif.

Strömsten igenkände snart Röde Arons af lidelse förvridna drag. Han insåg sin fara och hur ringa utsigten var att undkomma. Vid minsta rörelse skulle han haft knifven i strupen. Hans nerver spände sig som stålsträngar, och hans muskler knöto sig. Men han visste att våld skulle vara fåfängt, helst som det ej var troligt att Röde Aron var ensam.

— Ja så, sade han föraktligt, du är ute och mördar i natt, Aron! Lycka till!

Tattaren häpnade öfver detta lugn inför döden och betraktade med oförställd beundran den modige mannen.

— Strömsten ville så ha det! sade han.

Orden läto nästan ursäktande, men knifven var lika nära Strömstens strupe och räddningen aflägsnare än någonsin.

— Lofva mig att du inte gör min hustru något ondt, när du skurit ihjäl mig! fortfor Strömsten.

Tattaren nickade allvarligt. Han var icke berusad eller vild, utan, trots sitt ytterliga hämdbegär, nästan lika lugn till det yttre som hans motståndare.

— Nu får Strömsten läsa sin bön, om han vill, men raska på, för se’n skall här bli julslagt utaf! mumlade Röde Aron.

Det for som ett leende öfver den liggandes bistra drag.

— Du unnar mig väl slagtsupen först, sade Strömsten. — Och sjelf kunde du kanske också ha ro af att ta’ den.

Tattarens ögon glimmade. En sup är ändå en sup, och ännu har aldrig en tattare sagt nej för sprit i någon form.

— Men skynda dig, tillade Strömsten — för du begriper nog att det inte är roligt att ligga här och vänta.— Hit med supen då! hväste tattaren och gaf Strömsten plats att stiga upp, men höll sig fortfarande så, att denne var i hans våld.

De båda männen gingo fram mot hörnskåpet, hvarur Strömsten framtog två väldiga, gammaldags bränvinspokaler och en flaska af tjockt slipadt glas, med Gustaf III:s namnchiffer, hans enda arf af fadern. Han slog upp två supar och behöll flaskan qvar i högra handen. Så stodo de midt emot hvarandra, helsade med glasen och förde dem till munnen. Tattaren höll knifven hotfullt som förut riktad mot Strömstens strupe, men medan han drack, slappades för ett ögonblick hans uppmärksamhet. Då föll Strömstens glas klingande till golfvet och snabbt som en blixt svängde han den tunga bränvinsflaskan öfver sitt hufvud med båda händerna, likt en klubba. I nästa ögonblick föll den öfver tattarens hjessa med en så förfärlig kraft, att det tjocka godset splittrades och Röde Aron sanslös störtade omkull i sitt blod.

Strömsten vred knifven ur hans hand och drog ett djupt andedrag.

— Satans rackare, mumlade han och sparkade undan kroppen. — Jag skall lära dig att slå en oskälig kamp.

Han tänkte mindre på sin egen utståndna dödsfara, än på den grymhet, som för flera veckor sedan begåtts mot hans häst.

Öfvertygad, att Röde Aron haft någon medhjelpare, tassade Strömsten fram till dörren och lyfte på klinkan till öfre halfdörren. Något rörde sig derute och ett ansigte syntes öfver luckans öppning.

— Fick han det? frågade en hes röst.

— Nej, men nu får han det! skrek Strömsten och slog karlen i skallen med knifvens fäste, så att äfven han tumlade omkull och färgade gårdens snö med sitt blod.

Strömsten lyssnade en stund, men då icke ett ljud hördes, insåg han, att han befriat sig från alla sina fiender.

Han släpade nu Röde Arons sanslösa lekamen ut och lade honom på snön bredvid kamraten. Ett rep, afsedt för ett hölass, surrades väl om kropparne, och så skyndade Strömsten, alltjemt i bara skjortan, ned till byn för att skaffa hjelp åt tattarne.Det drog flere månader om, innan Röde Aron blef återställd. Utskrifven från Varbergs lasarett lemnade han orten och har sedan aldrig åter uppenbarat sig der.

Det var Strömstens sista strid med tattarne. De reste aldrig mera under hans tid hufvudet i dessa trakter, och mötte han en af dem på en krog eller en marknad, så underlät aldrig tattaren att ödmjukt blotta sin lugg för »patron» Strömsten, som de kallade honom.

Strömstens vidare öden höra ej hit. När modern dog, emigrerade han, och lär nu bekläda en god plats vid ordningspolisen i en af de australiska kolonierna.

* En edgång.

Tinget var slut. Det hade från referentsynpunkt varit i hög grad ointressant. Jag hade icke antecknat ett enda mål af någon spännande karaktär, icke en enda muntrande detalj. Repertoaren hade varit den vanliga, några dussin krafmål, några stämningar för olaga ölförsäljning, en del ärekränkningsmål af den art, som vår landtbefolkning så gerna för till tings, ett par barnuppfostringsmål o. s. v.

Tillsammans med åklagaren och den gamle häradsdomaren hade jag dragit mig tillbaka till vårt vanliga lilla krypin på tingsställets gästgifvaregård. Vi hade slutat vår middag och höllo på med kaffet och konjaken. Utanför

i det stora skänkrummet hörde vi ett par af domsagans ökände bränvinsadvokater för sina »hufvudmän» utveckla några af de juridiska finesser de användt i sina mål och som, enligt deras föreställning, imponerat kolossalt på domstolen.

— Hade jag kunnat ana att det skulle bli så torrt här nere, hade jag aldrig rest hit, sade jag smått förtretad öfver de tre goda arbetsdagar, som gått förlorade genom tingsresan.

— Det var skada att du inte kom i tid första dagen, sade häradsdomaren; då var här verkligen en sak före, som kanske kunde ha haft sitt intresse för dig.— Hvad menar farbror?

— Det var den här unge Hans Strömberg i Påboda, som svor... Det var det första målet.

— Ja så, han! sade åklagaren. Det tyckte jag just inte var mycket med den saken. Pojken föreföll mig verkligen oskyldig.

— Var inte för säker på det! menade häradsdomaren. Neta i Bäck är en trovärdig tös, och fast hon inte grät och åbäkade sig, tror jag hon var säker på sin sak ändå.

— Gällde det ett barn? frågade jag.

— Naturligtvis, svarade häradsdomaren. Han svor, och tösen stod lugn som en filbunke och gjorde bara en knyck på nacken, när pojken bedt Gud hjelpa sig till lif och själ. Men jag skall säga er en sak, go' herrar: jag fäster mig inte för mycket vid när en flicka vid sådana här tillfällen ger sig till att gasta och anropa häradshöfdingen att han skall låta karlen slippa att svärja. Det är nog merendels deras advokater som sätta sådant i dem. Om en jänta inte älskar en karl högre än att hon drar honom inför rätta, så ligger det inte mycket i det der pratet, att hon älskar honom för högt för att låta honom svära bort sig. Var säker på det, att om kärlek är med i spelet på ena eller andra hållet, så lär det sällan bli stämning utaf!

Häradsdomaren smuttade på sitt glas och strök tankfullt sitt gråa skägg.

— Jag kan berätta en historia, fortsatte han efter en paus — efter vi nu äro inne på det här barnkapitlet. Någon kärlekshistoria är det inte, men kanske den kan intressera er ändå. Du, länsman, känner väl Martin Fredriksson i Silfverdal?

— Ja visst, sade länsmannen, en hedersman, fast han lär vara af tattarslägt.

— Ja, nog har han en droppe af det svarta blodet i ådrorna, sade häradsdomaren. Hederlig är han nog, af hans vandel att döma. Men hvarför han är hederlig, är kanske en sak för sig.

— Farbror dömer hårdt, sade länsmannen ogillande.

-—• Åb, det tycks kanske så, återtog gubben. Men hvad menar du sjelf? Martins far, gamle Fredrik Augustsson, varen kältring i all sin dag, ofta dömd för våld, en gång häk-tad för rån och en gång för falskmyntning, notorisk tjufgöm-mare etc., och Martins tre bröder likaledes. En sitter på Malmö slott för mordförsök, en rymde till Amerika efter det stora slagsmålet vid Bro, som kostade två menniskolif, den tredje är oförbätterlig lösdrifvare.

— Snygg familj! *

— Mycket snygg. Och i ungdomen artade sig Martin till att bli den värste af hela högen. Den värste marknads-hj elten i domsagan var han, den styfvaste suparen och den illmarigaste hästbytaren vida omkring. Men han fick tidigt knäcken. Det var den gången han svor sig fri från fattighus-Lenas pojke, som nu är vid husarerna nere i Skåne.

Det var mitt första ting, som det målet kom före — det är nu tjugu år sedan. Martin var då ett par och tjugu, hade ännu inte varit straffad annat än med böter för fylleri och våld och var ännu en grann pojke. Hvad Lena beträffar, så var hon också en rasande prydlig tös, och mer- än en dug-tig hemmason gjorde sig'till för henne, fast hon bara varen tjenstepiga. Och det var inte spektakel, inte, ty tösen kunde valt mellan fyra eller fem präktiga giften, det är säkert. Men det är väl inte så godt för en fattig flicka utan far och mor, kan jag tro. En är ung och glad, och en

vill inte binda sig med det samma. Så blef hon bekant med Martin, och det gick som det brukade för flickor, som stiftat bekantskap med Silfverdalspojkarne.

Flickan ville inte stämma, men på fattiggården tvang man henne till det. Martin nekade förstås, och fräck och elak var han inför rätten. En massa vittnen hade de fram, men domaren — det var en ung man, som satt sitt första ting — kunde aldrig få det till mer än half bevisning. Martin och hans slägt hade också fram vittnen förstås, som svuro bort sig för tid och evighet och betygade, att tösen var ett skarn, som höll sig till hvem det vara månde.

Nå, domaren dömde till edgång, fast hade vi inte haft en enveten rackare med i nämden, så hade vi öfverröstät domaren och då skulle allt Lenas vittnen fått gälla. För öfrigt tänkte vi, att han aldrig skulle våga svära sig fri.

Tiden gick. Martin var hos presten och läste om edens vigt, och illa bar han sig åt äfven der. Första gången kunde han icke få rent betyg, så att edgången måste uppskjutas.Så kom då ändtligen dagen. Lena var vid tinget, blek som en bild, men vacker ändå i sin svarta klädning. Edgången var den första sak, som skulle handläggas, och Martin och hans slagt voro i god tid till tings. De sutto derute i skänkrummet, när jag kom på morgonen. Fredrik och de andra pojkarne skroderade och skreko väldeliga, men Martin såg nästan nedslagen ut. Han satt tyst för sig sjelf i ett hörn och drack konjak.

— Konan ljuger på Martin, hörde jag Fredrik Augustsson skrika. Jag vill brinna till knäna, om Martin är far till pojken.

Så slog han näfven i bordet, så det hoppade. Men Martin satt och darrade r sitt hörn, tyckte jag.

Inne i tingssalen såg det ett ögonblick ut som om han skulle vekna. Det var gamle häradshöfdingen, som satt tinget den gången, och han talade till honom så allvarligt och vackert, så att sjelf ve den unge notarien, som dömt i målet, satt och grät öfver protokollet. Men när han slutligen frågade? »Är du beredd att aflägga eden?», så skrek gubben Fredrik, så det gaf eko i salen: »Ja, det är han,».

Fredrik blef utförd, förstås, men med det samma var var det slut med Martins bättre känslor, om de öfver hufvud gjort sig gällande. Han gick eden, utan tvekan, t}rcktes det, liksom Hans Strömberg i Påboda gjorde i förgår. Men Lena var af annat virke än Neta i Bäck — hon blef fjantlg och har varit det allt sedan.

— Nå, sade länsmannen, men det förklarar inte, hvarför Martin hållit sig i skinnet utan återvändo. Det lins mången som lefvat^ röfvare med en gammal mened i samvetslasten.

—- Ahja, sade 'häradsdomaren. I början tog det väl inte synnerligt på Martin heller. Men några månader efter det han gått sin värjemålsed kom elden lös på Silfverdal en natt. De trodde i bygden, att Lena varit der och tuttat på, och sannolikt var det så, fast det aldrig kunde bevisas. Men... ja, ni tror väl knappast, hvad jag nu kommer att säga, och inte vill jag heller inlåta mig på att förklara det, men det fins tusen som kunna bestyrka det.

—- Hvad då, farbror? frågade jag. Fins det något öf-vernaturligt med i spelet?— Du kan kalla det hvad du vill. Gubben Fredrik var lyckligt kommen ur huset, men skulle ge sig in på nytt och berga en del saker — stulet silfver, sade folk. Medan ban var inne, rasade taket. . .

— Och han omkom?

— Inte precis; en bjelke föll öfver fotterna på honom, och när han drogs ut, voro båda benen upp till knäna alldeles förbrända. Han kom på lasarettet och fick benen amputerade och lefde ännu några år med träben.

— En egendomlig slump! sade jag och länsmannen.

— Naturligtvis, instämde häradsdomaren. Jag säger ej, att det var något annat. Men den slumpen gjorde Martin till en annan menniska. Han for öfver till Danmark och arbetade på Jutland, så länge Fredrik lefde. När gubben var död, kom han hem och tog gården. Man har aldrig hört annat om honom än att han léfvat lugnt och stilla sedan dess. Men i ett är han egen: han låter aldrig förmå sig att fara till tings.

— Jag mins, sade länsmannen, att jag skulle ha honom till vittne i ett mål en gång. Men han reste sin kos och var borta i flera veckor, bara för att inte bli stämd. Det var emellertid en småsak och jag urgerade det inte. Men nu

kan jag förstå orsaken.

— Det var på det hela en ruskig historia, började jag . . .

— Men sann, klippte häradsdomaren till och räckte ut handen för att fylla på sitt glas.

En liten minnesbeta.

Det var Falkenbergs hästmarknad. Septembervädret var I) rått och regndigert, och en ruskig dimma låg öfver hela den lilla staden. Man kunde knappast se tio steg framför sig. '

På marknadsplatsen myllrade det af folk och köpslagan-det gick lifligt. Hästslagtarne prutade på de arma och utlef-vade krakarne, som icke ens längre, gjorde några ansatser att morska upp sig; andra hästar med en större eller mindre smula lifskraft i sig utbjödos ännu som vagnshästar och fördes vid sin egares sida fram i så raskt traf, som trängseln och deras egna krafter tilläto, på den blöta, nedsölade marken. Allt emellanåt knuffades någon drucken bonddräng omkull af en häst, och så blef det en stunds oväsen, som snart slukades upp i det allmänna marknadssorlet.

Der de bättre hästarne stodo, var det mindre trängsel. De, som hade affärer . att göra der, hade i allmänhet. skött undan dem redan på förmiddagen, och blott ett fåtal djur och knappast större antal menniskor funnos qvar fram mot eftermiddagen.En ung man gick otåligt fram och tillbaka på denna plats. Han höll händerna nedstuckna i den korta skinntröjans fickor, och på nacken bar han en brun skinnmössa. Utseendet var icke obehagligt, men det stora hvita i ögonen gaf honom ett egendomligt lömskt uttryck,, och det sotsvarta håret visade att han var af tattarblod. Han tycktes vänta på någon, och han höll skarp utkik mot en annan sida af torget, der tattarne höllo till, och der skrytets vågor nu gingo som högst under bytesaffärerna, så att man kunde höra larmet deraf ända till den plats, der den unge mannen stod, medan det var omöjligt se någonting. Emellanåt raglade en figur förbi i dimman på väg ned mot krogen, och vidhvarje sådant tillfälle fördubblade den unge tattaren sin uppmärksamhet. Emellertid tycktes den, som han väntade på, icke komma.

— Det skall. tusan stå här längre! sade en ung bonde och svängde sig upp på sin häst. I dag blir det väl ingen affär för mig. Kommer du med och får dig en half öl, Abraham ?

Det sista riktades till tattaren.

— Nej, sade denne, inte i dag, Per Hansson, jag har något att uträtta här i dag..

— Så, du har ju sålt din häst. .. Och inte ämnar du köpa någon af de här, sade bonden och nickade t litet mot de vackra och solida djur, som stodo inom synhåll.

Det blänkte hvasst i tattarens ögon.

— En kan väl ha annat att göra på Falkenbergs marknad än köpa hästar, sade han.

—- Jaså, du går här och lurar på bror din, Abraham . . . slå det ur hågen, det är mitt råd.

Åter syntes den elaka glimten i den tilltalades ögon, men han svarade ingenting. Per Hansson ryckte på axlarna och red derifrån. Hvad angick det honom på det hela taget, om tattarne förderfvade hvarandra inbördes? Ju förr de utrotat hvarandra, desto förr blef det lugn och ro i skogssocknarna.

Abraham Blenberg var den bland tattarne, som var bäst liden i bygden. Visserligen var han en oförbätterlig slagskämpe, hvars knif satt ovanligt löst i slidan. Men han hade aldrig varit i krakel med andra än sina stamförvandter, ochför något slags oärlighet kunde man inte misstänka honom. Som tattare betraktad var han på det hela taget rätt hygglig.

Abraham Blenberg hade en halfbror, Johannes, som i motsats till sin broder var föremål för allmänt hat och afsky. Hans senaste bragd hade varit att locka till sig Abrahams fästeqvinna, medan denne var på en hästbytarefärd nedåt Skåne-, Då svor Abraham att ge honom en minnes-. beta, och Johannes blef högligen förskräckt för den fruktade efterräkningen. Han hade i några månader lyckats hålla brodern från lifvet på sig, och

när han begaf sig till Falkenbergs hästmarknad, var det emedan han fått för sig att brodern befann sig uppe i Smålandsbygderna, Abraham hade också varit der, men hemligen begifvit sig nedåt Halland igen och ridit in till Falkenberg, i hopp att der få svalka sin hämdtörst.

De båda bröderna hade sett hvarandra och Johannes hade i förskräckelsen berusat sig värre än annars. Med ruset återvände hans tillförsigt, och han skråflade vidt och bredt om att hacka korf mat af Abraham. För att riktigt visa sitt förakt för brodern pryglade han midt på torget upp dennes förra fästeqvinna, som han i allmänhet lät umgälla den förskräckelse han utstod för hennes skull.

Det led allt längre på eftermiddagen. Abraham Blenberg hade icke lemnat sin post. Han visste, att han aldrig skulle komma åt brodern i kretsen af de andra tattarne, men han vår lika öfvertygad, att Johannes förr eller senare skulle gå till krogen.

Ändtligen . . , der kom han! Och alldeles ensam! Lyckan gynnade synbarligen Abraham.

Med ett tigersprång var han framme på ryggen af brodern och vräkte omkull honom i dimman. Johannes låg berusad och försvarslös i en stor smutspöl.

— Nu är du min gj-is! hväste Abraham, och med blixtens hastighet stack han knifven gång på gång i bröstet och sidorna på Johannes.

Denne vrålade som ett svin vid slagten, gaf slutligen till ett illskri, och så var det tyst.

Men Abraham var redan fast. Det sista stynget hade till och med kommit på sned, emedan hans arm gripits af en bland de tillskyndande. Han gjorde intet motstånd, utan lät med ett bistert leende taga sig.Johannes låg orörlig i pölen, hvars' smutsiga vatten färgats mörkrödt af hans blod. Som flöt ymnigt.

— Du har slagit ihjäl honom! ropade en af mängden.

— År han död, det aset? sade Abraham. — Det var inte precis meningen.

Det såg ett ögonblick ut söm om han ämnade fly, men han måtte ha insett det fruktlösa i hvarje sådant försök.

De‘t blef ingen lång rättegång. Mördaren var gripen på bar gerning, och åklagaren yrkade ansvar för uppsåtligt mord. Johannes’ kropp hade erhållit sexton knifstyng, hvaraf dock blott ett var dödande — det hade träffat hjertat.

Abraham uppträdde icke fräckt, men ännu mindre ångerfullt, inför rätten. Han hade ett egendomligt, fastfruset leende på läpparne, hvilket icke lemnade honom under hela rättegången. Märkvärdigt nog envisades han att påstå, att det aldrig varit hans afsigt att döda halfbrodern.

— Jag ville bara ge honom en liten minnesbeta, sade han, och det hade han fortjent.

— En vacker minnesbeta, sade domaren rysande. Sexton knifhugg, deraf ett i hjertat! '

— Det der hugget i hjertat skulle han aldrig haft, om inte de andra kommit och huggit mig i armen. Tror borgmästarn inte, att jag vet hvar man skall sätta knifven i en karl? Hade jag velat slå ihjäl honom, skulle jag inte behöft ge honom sexton hugg. Men det yar en minnesbeta jag ville att han skulle ha.

Någon annan bekännelse kunde Abraham Blenberg icke förmås afgifva. Men på den och på vittnesmålen dömdes han till lifstids straffarbete.

Det stora slagsmålet vid Bro.

Jag åkte med min gamle vän häradsdomaren från staden ut till tingsstället, der 'vintertinget följande morgon skulle begynna. Det var en smällkall februariqväll med klingande före och sprakande stjernor, och ångan stod som en sky ur hästarnes näsborrar. Den halländska kustbygdens kuperade mark hade af det egendomliga qvällsmörkret fått ett nästan trolskt behag, som meddelade något af sin stämning åt oss båda, der vi väl ombonade sutto i släden. Gubbens karakteristiska ansigte hade antagit den halft inåtvända min, som kännetecknade honom vid de tillfällen, då han blef hågad att slå upp språklådan och förtälja sina skiftande, rika minnen.

— Hör du, sade han plötsligt,, då vi passerade en träbro öfver en liten, tillfrusen ström, här var det som två tattare dräptes anno 84.

— Den der historien är farbror skyldig mig ännu, sade jag. -Jag har nog läst och l-äst om rättegångsreferaten från den saken, när den gamla sjelfhämden gick igen i förfjor, men det föreföll mig alltid som hade det egentliga, innersta motivet aldrig kommit riktigt fram.— Det kan du nog ha rätt i, menade häradsdomaren. Hur det hänger i hop med saken, vet egentligen inte mer än en, och han fins långt in i Amerika, om han inte är hängd för länge sedan.

Så berättade häradsdomaren historien. Han kände den bättre än någon annan, ty han hade under årens lopp lagt faktum till faktum, upptäckt till upptäckt. Jag har här och der trott mig kunna supplera en och annan småsak, någon felande länk i kedjan.

År 1884 innehades hemmanet Bro, beläget just vid elf-ven, som vi åkte öfver, af Kristian Alexander Fredriksson, en son till den illa beryktade Fredrik Augustsson i Silfver-dal och sjelf åtnjutande ett allt annat än godt rykte. Det hette i bygden, att gamle Fredriks far, hvilken flyttade ned från norra Halland, varit gift med en qvinna af tattarslägt och att han för den skull måst lemna sin hemort. Huru dermed förhöll sig, var ej alldeles klart, men gubben Fredriks hela lif och lefverne bestyrkte kraftigt han påstådda härstamning. Hans söner illfänades redan som pojkar med jäntorna i bygden, och många fattighusungär skulle ha kunnat kalla Fredrik Augustsson för farfar. Allt som Silfverdalspojkarne växte upp, gjorde de sig kända som omöjliga kältriugar och vägriddare, snara till blypiskan och knifven med, om det gällde, en skräck för fredligt folk på vägar och marknader, men trofasta bundsförvandter till tattare och tjufligor.

Den, om hvilken man hade minst att säga, var Kristian Alexander. Denne hade genom gifte blifvit egare till Bro, en rätt god och temligen litet graverad gård, och der höll han sig ganska lugn. Men litet hvar visste berätta, att han tidigt slagit sig på faderns förvärfsgren som tjufgömmare, och säkert var att hans dörrar, alltid stodo öppna för kringfarande tattare, som förde ett hejdlöst röfvarlif under hans tak.

Detta vilda lefverne tog snart död på den stackars hustrun. Barnens förmyndare togo dem från hemmet och läto verkställa arfskifte, och efter den betan gick det raskt utför med Kristian Alexander. Hans orgier med tattarne kostade allt mer och mer pengar, och de tattarkonor, som för längre eller kortare tid flyttade till honom, förstodo ganska bra att låta slantarne rulla.På vårsidan 1884 stodo Kristian Alexanders saker allt annat än väl. En större stöld hade blifvit begången i Halmstad, och ehuru hvarken tjufven eller tjufgodset ertappades, riktades svåra misstankar mot Kristian Alexander att han fördolde det stulna. Polisundersökningen hade ännu ej fram; skridit så långt att saken dragits inför rätta, men, som det senare visade sig, han hade goda skäl att vara ängslig. Dertill kom att hans senaste sammanlefverska, en dotter till den gamleförtennaren Jakob Jakobsson och af oblandadt tattarblod, envisades på uppfyllandet af ett äktenskapslöfte, som hon en gång i vittnens närvaro afiockat Kristian Alexander.

Det var pingstafton. Kristian Alexander satt- utanför sitt hus och valkade med ilsken ifver sin mullbänk. Han hade just haft ett häftigt uppträde med Jakobs dotter, som han slutligen slagit. blå och blodig i förargelsen. Det hade händt många gånger förut, men qvinnan visste hvilket band hon egde på Kristian Alexander, och han svor och förbannade högljudt öfver att han icke kunde bli af med henne. Den sista misshandeln hade gjort flickan sjuk, och Kristian Alexander hade alla skäl att förmoda, att denna sjukdom skulle sluta med att hon kunde uppvisa ännu ett, och oj äfvigt, vittnesbörd om hans förhållande till henne.

Hästtramp hördes på vägen, och inom ett par minuter hade Kristian Alexander det blandade nöjet att se gubben Jakobsson komma kuskande med ett helt lass anhöriga. Der var den qvinna, som han kallade sin hustru, der voro tre af hans söner, den 20-årige Nikolaus, den 13-årige Folkardus och den 8-årige Jakob. Det ankommande sällskapet var synbarligen i hög stämning, ty vagnen slängde från ena sidan af vägen till den andra, och skrål och svordomar hördes långa vägar. Till och med den unge Folkardus var alldeles berusad.

— God helg, din dj—1! skrek Jakob och krånglade sig ned från lasset. Nu bli vi här i natt.. .

— Hvad skall det tjena till! mumlade Kristian Alexander buttert. Menskan ligger i barnsnöd der uppe!

— Nå, ditt kräk, fräste tattarqvinnan, skall du förmena den stackarn att ha mor sin hos sig då, ditt kreatur du är! Tvi, helvete! Du har förstås pryglat den stackars tösen igen.

— Om Jakob pryglade dig litet oftare, då kanske du vande dig vid att hålla din lortiga trut, när du är bland kar-lar, sade Kristian Alexander och knuffade undan den lilla hvassögda qvinnan, som trängt sig in på honom.

— Se så, min pojke, återtog Jakob medlande, käring-dj—n får nog hvad hon kräfver och tål. Och lägg du inte fingrarne emellan med henne der inne heller, hvarken nu el--ler när du tagit henne till hustru!

Kristian Alexander gjorde en grimas.

— Hvarför vill I hli liggande här? fortfor han. Vore det inte bättre att fira helg uppe i Silfverdal?

— Har du intet bränvin i huset eller hvarför är du sär? frågade Jakob. Här fins plunta, och pluringar med, fortsatte och slog flata handen mot bröstet.

Det glimtade till i ögonen på Kristian Alexander, men han sade ingenting, utan gick bort till hästen, tog den i huf-vudet och drog den in i gården. Nikolaus och Folkardus hjelpte honom.

— Så, Jakob, sade han, då arbetet var slut, var inte sint på mig nu! Nog har jag en tår fylle hemma till helgen och en skinka desslikes, om du vill hålla till godo.

De stego in, och det stora rummet i huset herbergerade snart en larmande och skränande skara. Bränvinet flöt i strömmar och Kristian Alexander tillsåg noga, att alla famil-jemedlemmarne af Jakobssonska följet fingo ett jemnt rus. Sjelf skolkade han så ofta tillfälle gafs.

Snart lågo käringen och Folkardus i djup sömn, vräkta som ett par köttklumpar på en uppbäddad säng, Nikolaus satt och halfsof öfver bordet, och endast familjefadern sjelf höll sig ännu uppe ocli skålade flitigt med värden.

— Hör du, Jakob, började den senare med låtsad likgiltighet, du har visst skrythättan på i qväll. Du skråflade om att du hade pluringar med dig.

— Du kan ge dig satan på jo, Kristian, hviskade Jakob. Två tusen kronor, hvarken mer eller mindre!

— Det skräpper du bara om!

— Hör du, Kristian, du var alltid en regäl kafl, jag kan väl visa det för dig... kom skall du få se . .. men tyst, så inte Nikolaus vaknar. Får den dj—n se' hur mycket jag har, så sticker han knifven i mig. Han har köpt sig en lång fan en i Falkenberg.Kristian Alexander såg med lystna ögon hur gubben bläddrade i sin skinnbok. Den var späckad med sedlar och kunde nog innehålla sina två tusen kronor. Kristian Alexander kastade en blick omkring sig. På sängen snarkade tat-tarqvinnan med sin druckne son, från vindskammaren hördes den ensamma sjuka qvinnans stönanden, ibland omvexlande med häftiga skrik af smärta. 5len Nikolaus sof inte riktigt ännu; allt emellanåt rörde han på sitt svartlockiga hufvud och utstötte svordomar och hädelser i halfslummern.

— Ingen ko på isen! mumlade Kristian för sig sjelf och slog i ett nytt glas åt sin gäst.

— Hör du, Jakob, sade han, är det sant att Solbergs-pojkarne äro ute och slå efter dig ?

— Visst s—n. På Breareds marknad lofvade Johan Augujät att skära hjertat ur kroppen på mig. Han kan inte få ur sig att det var jäg som slog ihjäl gubben i Esp-hults fure.

—• Det gjorde du ju också, Jakobafan! sade Kristian Alexander med ett grin.

— Håll. din käft! Jag har hofrättens dom på att det inte var jag! skrek Jakob så högt, att sonen för ett ögonblick vaknade till och slött glodde upp på de närvarande.. Emellertid sjönk hans hufvud strax ned på armarne igen.

— Hofrätten tog visst fel den gången! I alla fall, om du blir hittad död någonstans i skogen, så vet hela verlden att Solbergspojkarne ha skurit ihjäl dig . . .

Han talade med ett egendomligt lurande och dröjande uttryck, som icke undgick Jakob.

— Det är nog så, sade ‘gubben. Men, ser du, derför har jag också samlat i hop hvad litet jag hade ute här och der, och i morgon ger jag hela rasket tusan och far med båten från Halmstad till Göteborg. Och derifrån, till Amerika . . .

— Det gör du f—n så rätt i, grinade Kristian Alexander. Jag skulle hä gjort det samma i ditt ställe.

I detta ögonblick stannade en vagn utanför på vägen.

— Hvem kan det vara? undrade värden.

— Du skall se att det är Solbergarne, hviskade gubben, likblek af förskräckelse. Gå ut och ljug de dj— ne fulla, så jag får dem härifrån. Annars ta de död på mig.

Kristian Alexander reste sig och gick ut ur huset.Solbergarne voro två bröder, äfven de af tattarslägt. Deras far hade varit skarprättare, men afskedats för supighet och sedermera slagit sig ned i mellersta Halland på en liten hemmanslott. Han var en illa känd hästskojare och storspelare och hade mer än en gång suttit i häkte. Han fans en vinternatt ihjälskjuten i en skog i Gunnarp, och Jakob Jakobsson blef häktad som misstänkt för mordet. Han hade nyligen blifvit lurad af gamle Solberg i en hästaffär, och hade fällt hotande yttranden mot denne. Emellertid nekade han och bevisade äfven med ett par högst tvetydiga vittnen sitt alibi samt blef slutligen frikänd. Åtta år hade gått sedan dess, och nu påstod Solbergs äldste son, Johan August, att ett af vittnena på sin dödsbädd omtalat för honom, att han vittnat falskt, mutad af Jakobsson. Johan August Solberg var nu tjugofem år gammal och hans bror Ferdinand några år yngre. Deras rykte var dåligt, ehuru åtskilligt bättre än JakobsSöner-nas, af hvilka Nikolaus redan varit straffad för knifskärning.

Kristian Alexander igenkände genast de båda åkande, två spensliga, skägglösa gestalter af den bland tattarne icke ovanliga rödhåriga typen. Det var bröderna Solberg. Den äldre hade stigit af och stod nära dörren med en puffert i handen. Den yngre satt qvar pä häckvagnen, äfven han beväpnad med en puffert.

Klockan var nära tolf, men månskenet kastade ett svagt ljus öfver vägen.

— God qväll, Kristian, sade Johan August. — Du hyser mördare hos dig du, tror jag.

— Det vet jag ingenting om, sade Kristian Alexander.

— Men är det Jakob Jakobsson du menar, så nog sitter han derinne och är full.

—- Är han ensam? frågade Johan August.

— Nej, men det andra byket sofver allihop.

— Hör du, Kristian, fortfor Solberg, du begriper nog hvad jag vill den gamle skurken. Vi ha fyra skott i våra pipor, och du får skylla dig sjelf, om du får en kula i magen.

— Hvad fan tänker du på? hviskade Kristian Alexander.

— Vill du göra af med gubben, så rör det inte mig. Men jag vill inte ha något sattyg inne hos mig. Vänta ett ögonblick, så skall jag lura ut honom till dig!

f;— Men varskor du honom, så göra vi ända på smått och stort hos dig och sätta eld på kåken sen. Det gör oss inte mycket med en mer eller mindre, när vi ändå ska till helvetet, begriper du. Eller hur, Ferdinand'?

Brodern nickade tyst.

Kristian Alexander smålog, ett ledt leende.

— Du kan lita på mig, Johan August, hviskade han. Är gubben åt fanders, så slipper jag lätt nog hans kona till dotter. Inte tror du jag vill riskera något för det packet.

Kristian Alexander återvände in. Den druckne gubben vacklade honom till mötes.

— Var det Solbergarne? hviskade han.

— Du är lika fånig som du är full, Jakob, svarade Kristian Alexander. Hvad f—n skulle Solbergarne här att göra. Det var far min och bror Selander, som äro på väg till stan.

— Hvad hade du ter mycket att säga dem ?

— Jo, du, jag tänkte som så, att om dq vill ge dig i väg, så inte en gång dina pojkar veta af det, så vore det väl bäst, att du följde med far. Du får åka på deras vagn, om du vill.

Medan Kristian Alexander var ute, hade gamle Jakob i sin förskräckelse druckit åtskilliga glas och han var nu alldeles vimmelkantig. Annars hade han väl näppeligen gått i den grofva fällan. Nu nickade han godt åt sin förrädiske värd, knäppte om sig tröjan med en rörelse åt sin tjocka plånbok, kastade en sista blick på sina barn och denqvinna, som under många år varit honom ena hjelp, och stapplade ut mot dörren. Gubben Jakob var 60 år gammal, försupen och förkrympt, men seg ocli knotig som en ek och borde ha kunnat lefva ännu i många år. Kristian Alexander erfor ett ögonblick en impuls att hålla honom till baka, men qväfde genast denna känsla och gick bort och ställde sig bakom Nikolaus.

Hvad som nu hände är aldrig fullt utredt. Det enda ögonvittne .som fanns var ett åttaårigt barn, gamle Jakobs yngste son, som legat vaken bakom moderns plats i sängen och hört något af de hemlighetsfulla ord, som hviskades mellan Kristian Alexander och hans far. Utan att förstå allt hade han dock fattat, att gamle Jakob skulle gå bort och att det skulle vankas ohyggligt med prygel, om han låtsade omhvad han hört. Emellertid fick pojken lust att se, hur det gick till när far skulle resa, och derför smög han sig ned ur sängen och gled oförmärkt utefter väggen ut i köket. Der-ifrån hade han, sade han, gått ut på backen och sett alltihop bakifrån knuten. Hans utsago var dock icke allt för mycket att lita på.

När Kristian Alexander sett dörren slå igen efter Jakob, . väntade han ett ögnoblick, derpå böjde han sig öfver Nikolaus och ruskade honom våldsamt. Tattaren vaknade och riktade sina blodsprängda ögon med ett fånigt uttryck på honom.

— Hvar är far, Kristian? frågade han.

— Gubbafan är stollig, svarade Kristian Alexander — han var envis och ville, nödvändigt ut till Solbergspojkarne.

— Solbergspojkarne?

— Ja, de hålla derute. Jag kunde inte få gubben att stanna inne. *Han ville ut och öfvertyga dem.

I samma ögonblick hördes två skött och ett fruktanS-värdt skrik, gamle Jakobs dödsrop. Nikolaus nyktrade till med ens, utstötte en ed och drog sin väldiga slidknif sdmt var med ett språng utom dörren. Knappt var han försvunnen, förr än ett nytt skrik ljöd, åtföljdt af en förbannelse. Derpå var allt tyst. Ett par sekunder senare stod Nikolaus åter inne i stugan. Hans slidknif var blodig och hans an-sigtsuttryck var egendomligt och förvirradt.

—• Fan till gubbe! pustade han. Det är slut med honom, men min själ gjorde han inte ända på Johan August först. •

— Hör . på, Nikolaus, sade Kristian Alexander. Det är nog bäst att du ger dig i väg med det samma. Inte vittnar jag- mot dig, det kan‘jag svära på, och kanske det inte är så farligt med de båda derute. Tag du din häst och kör upp mot Femsjöhållet! Är det något lif qvar i dem, så skall jag söka ber^a dem. Och inte skall länsman komma så brådt, det lofvar jag dig.

Man hörde bullret af en bortrullande vagn. Det var Ferdinand Solberg, som kuskade i väg nedåt slättbygden. Samtidigt kom lille Jakob in, stortjutande och gråtande.

— Var du ute, din djeflunge? röt Nikolaus.

— Ja, skrek pojken. Jag såg alltihop.— Då såg du väl, hur far rök fram och skar Johan August i magen?

Pojken stirrade på honom och bleknade inför hans hotfulla blick.

— Det var inte Johan August som sköt far, hviskade han. Det var Ferdinand. Och sen du gått in hoppade han ner och tog Johan Augusts bössa och lade dit sin egen i stället. Stackars far han är visst rakt död.

Och han tog i med ett nytt tjut.

— Gör som jag säger, Nikolaus, inföll Kristian Alexander. Tag pojken med dig och kör allt hvad tygen hålla! Stannar han här, så väcker han käringen, och då blir den sista villan värre än den första.

Nikolaus tvekade ett ögonblick, men så tog han lille Jakob på armen och gick ut köksvägen. Ett par minuter senare körde han i vild karrier upp mot skogsbygden.

Kristian Alexander väntade tills allt var tyst. Då gick han ut och upptäckte liken af Jakob Jakobsson och Johan August Solberg. Jakob hade träffats midt i bröstet af två kulor, och Solberg låg tätt bredvid honom med sitt gevär vid sidan. Hans underlif var uppristadt, och inelfvorna hade flutit ut. Ingen af dem gaf lifstecken ifrån sig.

Kristian Alexander böjde sig ned och trefvade på Jakobs kropp. Han fann plånboken och stoppade den på sig. Så tryckte han mössan ned i ansigtet och begaf sig raskt nedåt Halmstad. Det sista han hörde från sitt hem var ett förfärligt klagorop af en qvinlig röst. Det var Jakob Jakobssons dotter, som nedkom med ett dödfödt foster.

Kristian Alexander kom undan. Det var först långt efter mordprocessens slut som Jakobs qvinna lyckades räkna sig till att han måste ha bestulit hefmes man. Man fick sedan veta att han begifvit sig till Amerika- öfver Göteborg, men hans öden der äro obekanta. Det blef naturligtvis konkurs efter honom, och man fann snart i hans hus fullgiltiga bevis på att han gömt tjufgodset från stölden i Halmstad.

Vägfarande upptäckte först fram på förmiddagen det dubbla mordet utanför Bro, ty liken lågo . så, att de voro skymda från vägen. Troligen hade Kristian Alexander'äfven gjort sitt bästa att dölja dem. Käringen och Folkardus sofvo ännnu då upptäckten skedde, och uppe i kammaren låg gamleJakobs dotter af svimmad i sin säng bredvid det dödfödda barnet.

Det blef en stor ocb invecklad process. Ferdinand Solberg häktades i Laholm, och Nikolaus Jakobsson blef gripen uppe i ett torp i Unnaryd. Ransakningen hölls på Halmstads cellfängelse, och de häktades lögner och slingringar gjorde det länge omöjligt för domaren att få ljus i saken.

Ferdinand Solberg förklarade att hans bror stått på lur och skjutit Jakob bakifrån. Derpå hade Nikolaus rusat ut och satt knifven i magen på Johan August.

Denna förklaring motsades deraf att gubhen blifvit träffad i bröstet. Dertill genmälde Ferdinand, att gubben möjligen kunnat vända sig om i samma ögonblick som Johan August sköt.

Nikolaus förklarade, att han endast på afstånd iakttagit, uppträdet. Han hade sett fadern falla för två omedelbart efter hvarandra lossade skott, men visste ej hvem som 'skjutit. Emellertid hade Jakob haft krafter nog att resa sig och skära ihjäl Johan August, hvilken väl derför af honom sjelf ansetts vara mördaren. Sjelf hade Nikolaus icke deltagit i striden. Han brukade aldrig bära knif och hade hvarken vid mordtillfället eller då han häktades innehaft något dylikt vapen.

Sistnämnda uppgift vitsordades af åklagaren, som emellertid framhöll att gamle Jakobs slidknif, då liken hittades, varit instucken i slidan och icke bar spår af användning.

Nikolaus förmodade, att Kristian Alexander Fredriksson möjligen kunnat sticka faderns knif i slidan, och begärde att Fredriksson måtte höras.

Detta lät sig naturligtvis icke göra. Men det hördes: många vittnen ändå. Fiendskapen mellan Solbergarne och Jakobssönerna blef till fullo styrkt, och likaledes ådagalades det, att Nikolaus ständigt plägade bära slidknif, äfvensom att han varit försedd med sådan två dagar före häktandet, då han % haft logis hos en bonde i Femsjö.

I blodpölen bredvid Johan Augusts lik hade hittats en liten stålbit, som syntes utgöra spetsen af en knif och som troligen af brutits mot en knapp i den dödes byxor, hvilken syntes först ha mottagit det dödande hugget. C^inle Jakobs knif var icke bruten. Icke heller detta böjde Nikolaus.— Tag fram min slidknif, sade han till rätten, och

visa mig att den är afbruten, så skall jag ta på mig Johan August!

Upplysningsvis hörd, omtalade 8-årige Jakob Jakobsson att han sett hur Johan August lagt an mot fadern, men icke skjutit, hvaremot Ferdinand, stående i vagnen, aflossat två skott. Han hade, innan han lemnade platsen, utbytt sin af-skjutna bössa mot broderns laddade. Ferdinand bestred att afseende fästes vid dessa uppgifter och förnekade ej att den bredvid liken funna pufferten egentligen vore hans, men upp-gaf, att brodern före afstigandet ur vagnen tagit så väl den som sin egen med sig, för att i fall af behof ha fyra skott. Ferdinand hade sedan medtagit den ännu laddade pufferten, enär han fruktade förföljelse af Jakobssönerna. Sjelf hade han kort före mordet erhållit del af broderns anslag och för-gäfves sökt afråda honom. Brodern hade till och med hotat att skjuta honom, om han längre envisades att hindra honom.

Målet uppsköts gång på gång. Vid fjerde ransakningen företeddes en slidknif, som af flera vittnen igenkändes såsom Nikolaus Jakobssons, hvarförutom äfven hans initialer funnos inristade på skaftet. Dess udd var afbruten, och den funna stålspetsen passade deri. Knifven hade hittats af två botaniserande studenter några steg från det torp, der Nikolaus häktats, och de båda unge männen, som af tidningarna kände till mordprocessen, hade skyndsamt anmält sitt fynd.

Men då slutade Nikolaus att neka. Han erkände att han dräpt Johan August, till hämd för det denne mördat hans far, och blef dömd till 10 års straffarbete. Ferdinand Solberg deremot kunde mot sitt nekande icke fällas till ansvar, utan blef ställd under framtidens dom. Nikolaus har sedermera ådömts lifstids straffarbete för lifsfarligt våld mot bevakning och torde komma att sluta sitt lif i straffängelset.

Så berättade min vän häradsdomaren om det stora slagsmålet vid Bro, hvilket befriade bygden från två farliga tattare. Men dramen var icke utspelad. Elfva år senare gick ännu en akt öfver scenen, och ingen vet om den är den sista. Inom Jakobssonska slägten hystes intet tvifvel om att det var Ferdinand Solberg som gifvit familjefadern det dödande skottet. Att intet attentat långt förut skedde mot denne, berodde uteslutande derpå att Folkardus Jakobsson, när han växte till,började fatta vämjelse for. tattarlifvet och genom några men-niskovänliga personers försorg, erhöll medel att komma ifrån, sin familj och att hederligt försörja sig i en landsände, der begreppet tattare icke existerar. Men lille Jakob växte till, och när han var 19 år gammal, gjorde han och modern ett försök att' utkräfva blodshämd pä Ferdinand, hvilket hårdt när lyckats. Med skallen sönderknackad af stenar och ett tre tums knifhugg i bröstet blef han ändtligen frälst och kom snart till lif igen. Käringen och pojken fingo några års straffarbete hvardera, men när de komma ut, börja de tvifvels utan på nytt.

En jul i skogen.

Julaftonens tidiga mörker hvilade tungt och tätt öfver den halländska skogstrakten. Sparsamt blänkte här och der den fallande snön i ljusskenet, som strömmade ut från någon oansenlig stugas fönster. Ännu sparsammare hördes klangen af bjällror från en häst, som drog några menniskobarn åstad till julljus och julgröt. Det var så tyst, så tyst i skogen; sjelfva telefontrådarnes entoniga sång var dämpad af den snö, som alltjemt föll ned på trådarne.

Det blåste en smula, icke starkt, men nog ändå för att försvåra färden för en stackars utmagrad hästkrake, der den arbetade sig fram mot vinden med ett alldeles för tungt lass, som dessutom var instufvadt på ett hjuldon. Men det var tattare, som åkte, och tattare äro inga hästgråtare; dessutom älska de icke att använda slädar.

Den bålde förtennaren och marknadskämpen August Julianus Eskilsson af tattarslägt var på väg till sin bror Herman Paridon Nikolausson för att fira julhelgen. Herman Paridon, som var en trög natur, obeqväm för det kringirrande lifvet, besatt nemligen en liten hemmanslott i skogsbygden, och detta var ett tryggt medvetande för August Julianus, som den 20 December afslutat sina senaste fyra år på Malmö slott.

August Julianus hade visserligen stort sällskap med sig, men trodde ej att detta i afsevärd grad skulle göra hans ingång ovälkommen hos brodern, ty han medförde ett rikligt munförråd, särdeles af bränvin och en lika kraftig som prisbillig konjak.

Med August Juliani märkvärdiga resa var det för öfrigt en särskild historia. Han hade efter det nödtvungna besöket hos sin orts polismyndighet påträffat sin forna fästeqvinna Adelina Elisabeth Solberg, hästskojarens

dotter, på Halmstads torg dagen före julafton, då hon stod och sålde lerkärl för mor sins räkning, omgifven af en flock ungar, af hvilka August Julianus visserligen icke kunde med några faderskänslor helsa de två minsta. Men sedan han på aftonen genompryglat Adelina Elisabeth som ett första straff för hennes otrohet, var den saken tillsvidare förgäten, och han gjorde ingen skilnad mellan sina egna ungar och »styfsönerna», hvarken då det vankades örfilar eller då hans faderliga ömhet tog sig uttryck i karameller.

August Julianus hade för några år sedan vårdslöst knackat sin kusin, lerkärlshandlaren August Ek, i skallen med en makadamflis, och då omständigheterna varit synnerligen försvårande, hade han fått ett drygt straff. Af obekant bevekelsegrund hade han uppfört sig hyggligt och arbetsamt under strafftiden och hade derför en liten vacker sparpenning med sig, då han blef fri. Han såg derför intet hinder för en försoning med den Solbergska familjen, och denna å sin sida gjorde icke heller några svårigheter, emedan också den var utan tak öfver hufvudet, alltsedan Adelina Elisabeths nye fästman vräkt ut både henne och hela hennes anhang, då tiden nalkades, att August Julianus skulle komma ut igen, och efter som han besinnade, att icke alla hade lika hård skalle som August Ek.

August Julianus hade derför köpt mat och dryck i riklig mängd och så körde han upp mot bror sins med Solbergskäringens vagn och henne sjelf och Adelina Elisabeth och dennas talrika afkomma.

Färden hade varit lång och tröttsam och Solbergskäringen, som icke försmått konjaken, låg redan och snarkade. Barnen sofvo äfven, omvirade med mattor och sjalar.

Klockan var åtta på aftonen, då August Julianus svängde upp för en liten skogsväg.

— Om tio minuter äro vi framme, sade han och tog en klunk ur en plunta, som han derpå räckte Adelina Elisabeth. Hon bara skakade på hufvudet.

Här inne i skogen låg snön mindre djup och det gick lättare att komma fram med vagnen. Några piskrapp satte hästen i traf, hvarvid det minsta barnet vaknade och började skrika. August Julianus dängde till ungen med piskskaftet, och Adelina Elisabeth, som tänkte be för barnet, besinnade sig hastigt.

Ändtligen lyste det till på afstånd. Tattaren höll in sin häst.

— Tag tömmarne, sade han. — Jag går fram och hör, om den rackaren vill ta emot oss.

Dermed hoppade han ned och aflägsnade sig i riktning mot broderns närbelägna stuga.

Adelina Elisabeth lyfte upp sitt barn, som ännu grät tyst. Med en instinktiv känsla af ömhet pressade hon det till sitt bröst och kysste det häftigt. Sedan letade hon med af kölden värkande fingrar fram en sparad sockerbit ur sin kjortelficka och stack den i munnen på barnet.

Hon satt och stirrade framför sig. Att det var Jul nu igen .... det var just inte så länge sedan det var Jul sist .... Kom det så ofta på?

Hon var inte så gammal än, Adelina Elisabeth, 25 år bara. Hon hade aldrig stulit eller varit med om några blodsdåd. Hvarför skulle hon då behöfva fira sin Jul ute i en snöig furuskog eller i en snuskig tattarstuga?

Inte hade hon just mycket begrepp om hvad Julen var .... hennes religiösa vetande var beklagligt ringa. Visserligen hade hon blifvit konfirmerad i Harplinge en gång, då denna kommun fått ta hand om henne och hennes syskon, medan Solbergskäringen satt inne för delaktighet i dråp. Men deraf hade hon just intet annat minne än af klockringning, hvita klädningar och den unge pastorsadjunktens bleka, vänliga ansigte, som hon trodde vara likt frälsarens.

Den konfirmationen tog tattaren ur Adelina Elisabeth för en tid. Hon hade aldrig tyckt om detta vilda, oordnade lif, der qvinnorna just aldrig fingo annat än stryk från det de icke kunde tala tills de voro för gamla att äta skorpan af brödet. Hon hade nog kunnat bli menniska, hon också, bara inte det heta blodet varit. Välvilliga menniskor togo hand om henne och skaffade henne en tjenst på en herregård, men då hon sextonårig fick sitt första barn med kusken,då insågo de välvilliga, att deras välvilja bortkastats på en ovärdig, då hade hon kommit

in på den väg, hon nu hade att gå till grafven ....

Hon sprang upp i vagnen vid ljudet af ett skott. Det kom från Herman Paridons stuga. Och så ännu ett .... Hastigt vände hon häst och vagn för att vara färdig till flykt.

Käringen vaknade och glodde slött upp i mörkret, så letade hon rätt på konjaksbuteljen, drack en mun full och somnade ånyo.

I detsamma var August Julianus framme vid vagnen och uppe i den.

— Kör för brinnande helvete! skrek han till. — De äro efter oss .... och jag glömde att skaffa mig en revolver i Halmstad.

Åter smällde ett par skott och Adelina Elisabeth kände något pipa till i närheten af örat. Hästen sköt i rädslan våldsam fart, men lyckades undgå att stöta hufvudet mot någon af de glesa stammarne i skogen.

Ännu en gång hördes ett skott, men sedan var det tyst.

— Nej, inte ditåt, ropade August Julianus, då qvinnan ville vika ut på landsvägen. — Inte få vi logi hos någon bonde i natt! Kör rätt upp i skogen här! Jag vet af ett präktigt gömställe der uppe.

Adelina Elisabeth lydde mekaniskt. När hans hand famlande efter tömmen rörde vid hennes, märkte hon, att det rann varmt ifrån den.

— Träffade de dig? sade hon.

— Ja visst .... det var den förbannade Eka-Agusten, som var inne hos Herman Paridon med bror sin och hela sitt anhang. Du må tro jag fick inte mycket sagdt förr än han hade revolvern framme. Och bror min, den mesen, han tordes inte klyfva sin näbb .... nog kan du vara glad att jag bara fick ett skott genom tjocka köttet i labben här ....

— Men tror du inte, att de äro efter oss, frågade hon rysande.

— Jag tänker de akta sig, sade tattaren något hånfullt. — Det är ingen konst att stå inne i en stuga och fjatta med en revolver, men i skogen slås nog inte Eka-Agusten i natt inte.

Under samtalet hade August Julianus, som tycktes mycket hemmastadd i skogen, fört hästen upp för en litenoländig markväg, använd uteslutande för bränsleförsling. Vägen slutade vid en uthuggning nedanför en klippbildning och här drog August Julianus in tyglarne.

— Här är rätta stället, sade han och hoppade af vagnen. Tagande hästen i betslet ledde han den fram öfver en besvärlig och stenig mark till en plats, der han visste ett gammalt stenbrott vara beläget. Här hade naturen och sprängkrutet i förening bildadt en grotta, stor nog att ge plats åt både åkdonet och de deri varande.

Det snöade ännu, men platsen var skyddad af lummiga granar, som växte uppe på klippkrönet och nästan bildade ett tak för grottan. August Julianus såg till att hästen kom i ett fullkomligt skyddadt hörn, hvarpå han tog Adelina Elisabeth i armen.

— Väck käringen, sade han, och gå ut och skaffa pinnar, men skynda er, för här är kallt som i h—e!

Qvinnan lydde. Det tog något besvär att väcka den gamla och klargöra situationen, men det lyckades till slut. Barnen hade icke mer än vaknat och genast somnat igen.

Sedan qvinnorna gått, undersökte tattaren sitt sår. Det var alldeles ofarligt och kulan hade endast snuddat vid handens ytterrand. Han tvättade sig med en handfull snö och virade sin yllehalsduk hårdt om näfven, och satte sig sedan med bränvinsflaskan vid sin sida att invänta sin fästeqvinna och hennes mor.

Det dröjde en half timme, innan de kommo igen. Under tiden förenade sig bränvinet och blodförlusten med den utståndna dödsskräcken — ty August Julianus hade blifvit förskräckligt rädd, då han såg August Eks revolver framför sig — till att stämma tattaren vekt och ömt. Han tog upp det minsta barnet ur vagnen, befriade det från några omvirade trasor och började gunga det på armarne. När Adelina Elisabeth kom tillbaka, satt han och sjöng

»Nu är det jul igen» med full hals. Alla barnen hade vaknat och af pur förvåning öfver detta underbara glömt att skrika.

En brasa var snart uppgjord vid ingången till grottan. Och nu började tattaren fira sin julhelg. Barnen befriades från mattorna allt efter som det blef varmt i grottan. Skinka, smör och bröd jemte bränvin och öl plockades fram urvagnen och måltiden begynte. Under tiden kokades kaffe i kitteln, som Solbergskäringen efter tattarsed förde med sig.

Det var midnatt, när Solbergskäringen snarkade i ett nytt rus och barnen hade lagts att sofva. August Julianus var full som en kaja och hade slagit bränvin i alla ungarne utom den yngsta. Han var ännu i samma veka stämning som förut på qvällen. Adelina Elisabeth, som aldrig tyckt om spritvaror, hade icke gjort mycken skada vid dem denna qväll heller.

— Bara de inte komma efter oss, sade hon slutligen, kämpande mot sömnen.

— Inte i natt, inte, svarade August Julianus. — Men i morgon sticka vi allt i väg mot Halmstad igen, så fort folket börjar fara till ottan. För Herman Paridon törs nog inte neka att visa dem det här hålet.

August Julianus tog sig ännu en tår.

— Hör du, Adelina, lallade han, vet du hvad jag gör i morgon? Jo du, jag går allt till Enslöfspresten, du, och tar ut lysning för oss båda ...

— Lysning? Hon kunde inte tro sina öron.

— Jo, för hvad tjenar det till, att en lefver som fåglarne under himmelen, du? Nog kan man väl få en stuga på något håll, och så kunde jag börja lefva som karl och sälja hästar, i stället för det härna förbannade förtennandet ... Men gå nu ut efter mer bränne ... Käringen kan du låta sofva. Jag lägger mig så länge ... när du har fått in brännet, kan du komma ... Tag hit hösäcken!

August Julianus sträckte ut sig bredvid brasan. Då Adelina Elisabeth redan var ute ur grottan, reste han sig på armbågen ...

— I morgon går vi till presten, skrek han efter henne. — Och alla ungarne ska vi skrifva för mina ...

Det klack till i Adelina Elisabeth. Hon visste nog, att det aldrig skulle bli allvar af det der talet om presten, men hon var tacksam mot honom ändå, liksom om hon fått något rart till julklapp.

Och så gick hon utan knot att samla ihop mera bränsle till den vilda julbrasan.

*

Matha på Backen.

Hishult är en af de mest ursprungliga bygder i Halland, det torde vara detsamma som en af de mest ursprungliga i vårt land. Fjerran från alla jernvägslinier och jern vägsplaner har det ännu i behåll sina rika barr- och löfskogar, har. det ännu sina vackra små sjöar omgifna af höga bokar och hvitstammiga björkar, medan täta furuskogar förmörka de mindre bördiga delarne af socknen. Hishult ligger milslångt från närmaste stad och derför har folket tagit föga intryck af stadslifvets i viss mån uppfostrande, men ock på många sätt och vis demoraliserande påverkan. Det är en hård och svårtyglad stam, som vid minsta anledning griper till knyt-näfven, påken, hammaren eller revolvern, obändig och stolt, nöjd med sitt eget och föga begifven på att skåda främmande orter. Mången Hishultsbo har aldrig besökt länets residensstad oftare, än då han måst fara in till länscellfängel-. set för att afbida ransakning eller höras som vittne eller uppträda som målsegare. En mångbepröfvad kronolänsmän i Hallands sydligaste distrikt har försäkrat mig att Hishults socken ensam förskaffar honom mer att göra än hela det öf-riga distriktet, och .jag har hört en erfaren domare bemötaen tilltalad Hishultspojkes försök att jäfva ett vittne, under uppgift att de varit i slagsmål, med orden: »Skulle det vara

jäf mot en Hishultsbo, så fanns väl ingen vittnesgill karl i hela socknen».

En af de vackraste bland Hishults många småsjöar är Backasjön, belägen inom området för ett gammalt adelsgods. Den är helt liten, knappt en kilometer lång i någon sträckning, men rik på små vackra, löfträdsbeklädda holmar. Vid ena ändan af sjön ligger en liten och temligen dålig arrendegård under godset, af ålder kallad Backen. I denna gård lefde och blomstrade för ej så många år sedan en ungmö, som ej utan skäl gällde för att vara den vackraste unga jänta i socknen och i ett par grannsocknar med, om så skulle vara. Martha var den gifna medelpunkten vid alla dansnojen och lekstugor vida ' omkring ‘ och för ingen fjäsade den manliga ungdomen så som för henne. Fattig var hon visst och gub-barne sågo ingalunda med någon glädje sina söners vilda, ofta till slagsmål och blodiga uppträden m-artande täflan om den vackra flickan. Sjelf tycktes hon med så mycket större glädje upptaga den grofkorniga hyllning som alla egnade henne och med naturbarnets oskyldiga, men verkningsfulla koketteri förstod hon förträffligt att;- på samma gång egga och hålla på afstånd sina beundrare.

Hon föreföll alldeles likgiltig gent emot alla. Den ende som kunde berömma sig af att ha fått en kyss af Martha var Sone i Broberg, sonen till bygdens rikaste odalman, som efter hårda strider, der pratet hviskade om handgripligheter mellan far och son, ändtligen gifvit ett tvunget samtycke åt ynglingens frieri till den fattiga brukaredottern. Men på Martha verkade hans hyllning icke just mycket; visserligen hade han halft med våld fått en kyss af henne och visserligen hade han en gång fått ett slags obestämdt löfte äfvenså, men Sone dolde ej för sig sjelf att Martha icke alls gifvit något bindande ifrån sig. 'Emellertid tröttnade h^,n ej att bland de andra gossarne skryta om sin tur tills han en vacker dag kom i krakel på en lekstuga och gaf en rival ett nyp i pannan, som lade denne mellan lakan för en månad. Då såg det illa ut för Sone, och hade inte Martha ödmjukat sig inför den skadade, så hade antagligen Sone fått krypa i kurran.Så stod saken, när Tattare-Göran kom på orten. . Martha fortfor att njnta sitt sorgfria väsen och vara föremålet för oändligt många uppträden, men gällde dock så der halft om halft för Sones trolofvade.

Hvem Tattare-Göran var, blef aldrig utredt. Visst stod han inför rätta och blef äfven dömd till lifstids straffarbete, men aldrig fick man reda på hans ursprung. Troligen har han aldrig varit mantalsskrifven någonstädes, och förmodligen icke heller döpt. Han hade dragit än med den ena, än med den andra tattarflocken genom Halland, varit med om allt möjligt, men aldrig råkat i kollision med rättvisan. Han kom ned till Hishult en sommardag och uppenbarade sig först på kyrkvallen, der han höll på att förvrida hufvudet på hela den qvinnliga ungdomen. Och så hade han lefvat der ett par års tid, lifnärande sig hufvudsakligen genom tjuf-skytte, då och då förförande en torparetös, då och då piskande upp en dräng, stundom troligtvis föröfvande nattliga inbrott hos bönderna. Detta blef dock aldrig bevisadt, ehuru många gånger påstådt.

Tattare-Göran var ej som andra tattare. Han tillhörde hvarken den röda eller svarta sorten. Han var lång till växten, stark och smidig som en unggran, hvit i hyn, hade brunt och lockigt hår, mörkblåa och milda ögon. Vackrare yngling fanns ej i socknen och den tron var allmän att han var ett bortröfvadt barn af adelsblod.

Tattare-Göran hade varit i socknen ett par år, innan han sammanträffade med Martha på Backen. Det var som om den vilde ynglingen undvikit henne. Martha hade nog gerna velat se honom, men Göran gick henne alltid ur vägen. På lekstugor och dansgillen syntes han ej gerna, ty pojkarne hade alla ett godt öga till honom, och var också Göran allt annat än feg, han hade dock under sina ströftåg bland tattar-hoparne hunnit inhemta fördelarne af en defensiv krigföring och att handskas med sina fiender en och en. Vid kyrkvallen såg man honom heller aldrig mera, sedan kyrkoherden en dag fått tag i honom och i all välmening sökt förmå honom att sluta sig till kyrkan och bli en hygglig samhällsmedlem. Och i skogarne, der han mest höll till, dit kom Martha aldrig ut.Hyad Martha icke visste, det var att Göran hade ett af sina stamhåll på en af öarna i Backasjön. Hur skulle hon kunna veta det, då den vilde sällen icke hade någon båt, utan med sitt gevär och sin skjutväska bundna på axlarna hvarje natt sam öfver till den grotta han redt sig på ön. Det fanns i sjelfva verket ingen som hade reda på Görans gömställe, fast han haft det hela våren.

Så blef det sommar. Martha hade en morgon alldeles ensam rott ut i faderns kobb för att plocka hallon på öarna i Backasjön. Det var tidigt ännu och ingen menniska var vaken. Till sin förvåning såg Martha en svag rök stiga

upp från en af de aflägsnaste holmarne. Oförfärad som hon var rodde hon ut för att se efter om möjligen någon eld uppstått derute. När hon kom närmare fann hon att röken steg upp från den illa beryktade Fruholmen, en liten ö som ingen gerna besökte. En gammal sägen berättade om den, att i forna tider en borgherre på godset der öfverraskat och dräpt sin unga maka och hennes älskare. Men Martha var inte rädd för skrock, utan rodde modigt på och steg i land på holmen.

En egendomlig anblick mötte henne. Framför en eld låg en ung man, naken ned till midjan, och stekte något öfver elden, hvilket synbarligen var skuret ur ett skjutet rådjur, som låg bredvid. Martha förstod att hon råkat på en tjuf-skytt och ville dra sig tillbaka, men mannen, som förut varit alldeles upptagen af sitt arbete, märkte henne och rusade upp. Det var Tattare-Göran som stod der ung och skön, halfnaken och med solen spelande på bröstets nobla muskulatur. Martha rodnade och Göran rodnade lika högt.

— Martha . . . hviskade han.

— Känner du mig? stammade Martha förvånad.

— Ah, Tattare-Göran känner nog till lite hvar, sade Göran småleende. Men så fingo hans drag ett hårdt uttryck, och han skrek till:

— Ange mig du, om du har lust! Det här rådjuret du! Det vore något för länsman det.

Martha vände sig om för att springa sin väg. Hon var alldeles förvirrad. Göran grep tag i hennes kjortel.

— Ser du, Martha, sade han, vi äro ensamma här och jag kunde nog göra dig illa om jag ville. Men det näns jaginte. Om jag ber dig låta bli att ange mig, så gör du det nog inte. Jag bryr mig inte om straffet, men ser du, Martha, jag har nog syndat lite smått i många delar ocli få de tag i mig så kommer det nog fram, för det anstår mig inte att ljuga, begriper du.

— Är du rädd för häktet, vildbatting? frågade Martha med ett försök att håna honom.

— Nej du Martha, sade Göran, häktet bryr jag mig inte om det minsta, men börjar länsman slå efter mig så får jag ge mig undan och då får jag aldrig se dig mer.

Och den vackre gossen skrattade på ett egendomligt smittande sätt, som narrade Martha att skratta med.

Det började brinna i Görans ögon. Han grep flickan i handen och drog henne åstad genom buskaget öfver till öns andra sida, hvarifrån man hade en god öfverblick till heimes hem på andra stranden.

— Här ligger jag, Martha, flämtade Göran, hela da-garne ibland och ser dit bort. Allt hvad du gör kan jag se. Ange mig om du har lust, så blir du af med den som ligger och glor efter dig!

Martha var blossande röd.

— Släpp mig! var det enda ord hon kunde frambringa.

Och Tattare-Göran släppte hennes hand och Martha gick

ned i sin båt och rodde hem igen och glömde att plocka hallon. ---

»Sedan var det underligt med Martha den sommaren. Aldrig syntes hon på dansgillena och aldrig ville hon veta af Sone. Men i sitt hem arbetade hon som en slaf och var uppe om morgnarne flera timmar före de andra. Men hvad hon lyckades dölja för far och mor och hela socknen, det var att hon nära nog hvarenda morgon rodde ut till Fruholmen. Ibland sade hon, att hon skulle ro och plocka bär. Och alltid hade hon då en myckenhet med sig hem. Det. angick ju ingen, att Tattare-Göran plockat bären och höll dem i beredskap. ,

Vintern kom. Unge baron på godset var hemma öfver vintern för första gången sedan han var pojke, och han och hans vänner rände gerna skridsko på Backasjöns blanka is. Då var det ju så ytterst beqvämt att slinka in till arrenda-torn på Backen och få sig en kopp kaffe. Unge baroD ob-serverade naturligtvis Martha och täcktes hedra henne med en skarp kurtis. Han var temligen genomsyrad af feodala tendenser, qch hans pappa hade aldrig ifrågasatt att afstå från att i viss mån betrakta sina torpares och mindre arren-datorers qvinnfolk som sitt harem.

Men hos Martha fick unge baron ganska snart erfara att den tiden var förbi som pappa ännu ibland vid nachspielet kunde värdigas förtälja om, och ett par kraftiga örfilar på de friherrliga kinderna bragte unge baron till besinning.

Historien om detta missöde blef naturligtvis ganska snart spridd bland godsets underordnade, och den på platsen nye inspektoren, en ännu ung man af den gamla stammen, hvilket för inspektörernas del vill säga en äkta flåbuse, blef mycket intresserad af saken. Hans vägar förde honom snart nära nog dagligen till trakten af Backasjön och han fick tusen saker att säga arrendatorn på Backen. En butelj konjak då och då gjorde honom väl sedd af gubben och ett förkläds-tyg eller en schalett från staden skaffade honom gummans bevågenhet.

För Martha sjelf var inspektoren föga välkommen, helst sedan karlen blifvit så förälskad att han börjat få allvarliga af sigter. Nu började en märkvärdig täflan mellan inspektoren , och Sone i Boberg, och gåfvor af alla slag regnade ned öf-ver Marthas föräldrar. För öfrigt var flickan ganska belåten med att ha två beundrare, ty de släppte hvarandra aldrig ur sigte, och då kunde det icke bli mycket med kurtisen.

Så hände sig fram joå vårsidan en dag att Sone skulle in till fängelset i Halmstad för att vittna angående ett slagsmål i Norra Össjö, der han som andra varit med. Den dagen passade inspektoren på, och mot aftonen var han tillstädes på Backen. Martha försökte nog slingra sig från honom, men han släppte inte tag, utan förföljde henne öfverallt. Så hamnade de slutligen ute på stranden, der utsigten var bäst från Fruholmen. Martha visste nog hvad hon gjorde och hörde snart på afstånd ett plask, som om en tung kropp fallit i sjön.

Emellertid var inspektoren strax i färd med ett formligt frieri och blef snart riktigt våldsam i sina känsloutbrott. Han var just hunnen så långt att han skulle tvinga Martha att ge honom en kyss, då ett hårdhändt tag öfver nackentvang honom att släppa flickan, som skrattande sprang upp. I nästa ögonblick låg inspektoren på marken och fick på en kort stund ett kok stryk, hvars make han aldrig känt, ehuru hän mer än en gång blifvit reelt kringklappad af drängarne på de olika platser der han konditionerat och farit- fram som en kosack.

Naturligtvis angaf han saken, men hur det var, kunde inte ens han sjelf bestämdt påstå att det var Tattare-Göran som piskat upp honom, och denne lyckades länsmannen aldrig anträffa.

Nu började det gå tal i socknen om Martha och Göran. Inte kunde man säga något bestämdt, ty var det något mellan de båda, så lyckades de undgå alla spaningar både från föräldrarne och Sone och inspektoren. En och annan ville veta att Göran nattetid klättrat upp på gafveln till Marthas rum, och somliga sade att det älskande paret brukade träffas på Fruholmen. Inspektoren och Sone gjorde gemensam sak om en undersökning på den illa beryktade ön och funno tydliga spår af att en tjufskytt hållit till der, men det var allt hvad de funno.

Så gick sommaren och pratet växte. Ibland anställde ungdomen formlig skallgång efter Tattare-Göran, men till slut gick ryktet att han lemnat Hishult och begifvit sig till En-geltofta i Skåne, der en och annan ville ha sett honom. Nu gjorde Sone i Boberg slag i saken och friade till Martha, men fick ett tvärt afslag. Sone blef utom sig och snart var han den som visste värst att säga om Martha. Och hur det var, började det verkligen synas på henne att allt inte stod riktigt till.

En vacker dag var Martha försvunnen. Det blef snart bekant att hon begifvit sig till Skåne på betplockning och snart bekräftades ryktet att hon skulle bli mor.

Så var det en qväll dansgille i Hishults by. Mycket folk var samladt och hett och lifvadt gick det till. Sone och några kamrater hade i ganska hög sinnesstämning gått ut från dansbanan. I flocken föll talet plötsligt på att Tattare-Göran dykt upp i socknen på nytt.

— Då är väl tattarh—an här också, skrek Sone. —-Får jag fatt i den satan, knackar jag in hjernan på honom.— Hvad gör du, Sone? frågade en skarp röst, och ur ett snår vid vägen trädde en slank gestalt fram och stannade midt för bondpojkarne.

Alla hajade till. De kände igen Tattare-Göran. Men de voro fem, och i sådana fall resonnerar man inte i Hishult. I nästa minut hade Göran hela flocken öfver sig.

Tattaren skakade dem från sig och störtade som en tiger på Sone. Han grep honom i strupen och kastade sig med hela sin tyngd öfver honom, så att båda dunsade i marken, Sone underst. De andra fyra sparkade Göran och slogo honom med stenar och käppar, men han höll sig fast i Sone. När man ändtligen kunde skilja dem åt, var Sone död som en katt, strypt af den jättestarke tattaren. Men Göran sjelf var hamrad till en blodig köttklump med hufvud, axlar och rygg i ett enda. sår.

Nå, en tattare dör inte så- lätt. I fängelset frisknade Göran till och snart var han färdig att ställas inför rätten. Mordsaken var snart öfverstökad, men rättegången blef i alla fall långvarig, ty Göran tilltalades för en oändlig mängd förbrytelser mot eganderätten. Alla försök att klargöra hans härstamning misslyckades. Visste han sjelf något derom, så teg han. Han dömdes slutligen till lifstids straffarbete och förlust af medborgerligt förtroende för alltid.

Hur det blef med Martha på Backen är aldrig riktigt utrönt. Några få dagar efter det Göran fått sin dom flöt li-s ket af en ung qvinna med ett spädt barn på armen upp i hamnen vid Abbekås fiskläge i södra Skåne. Qvinnan var lång, smärt och blond, och ehuru man då ickc kunde konstatera hennes identitet, talar mycket för att det varit Martha på Backen. Detta styrkes i ej ringa mån af den omständigheten att hennes föräldrar ungefär samtidigt mottogo en i Skurup afstämplad postanvisning på femtio kronor, hvars af-sändare aldrig gaf sig tillkänna.

Tattare-Göran tog sig sjelf afdaga genom att under transporten till Malmö slott kasta sig under hjulen på ett afgående tåg vid en station, der han och fånggevaldigern skulle göra tågombyte. En tattarflicka.

För lösdrifveri har länsstyrelsen dömt ogifta Johanna

Adolfina Sjöström från Breared till 2 års tvångsarbete.

Sjöström, som är af tattarslägt, är endast 33 år gammal men redan en oförbätterlig lösdrifvare, något temligen ovanligt bland detta vandringsfolk, som ju alltid plägar ega något yrke eller sysselsättning, åtminstone som förevändning. Hon åtföljes till straffanstalten af sitt sex veckor gamla barn, som kommer att döpas på länsfängelset innan fångtransporten till Norrköping afgår.»

Så ungefär lydde den tidningsnotis jag affattat om en tattarqvinna, som slagit sig på lösdrifveri och nu var fast för femte eller sjette gången. Det är icke så synnerligen vanligt, att en tattare kolliderar med lösdrifvarelagen. Länsstyrelsen i Halland, som sitter inne med det bästa material till bedömande af tattarne, har upprepade gånger påvisat, att man icke kommer någon vart till hämmande af tattarnes kringstrykande, om man blott har lösdrifvarelagen att tillgå. Detta hindrar naturligtvis icke, att enskilda individer äfven bland de egentliga tattarne ibland bli fast för lösdrifveri; det är i regeln qvinnor, som lemnats utan manligt stöd, sådant det då varit, med en större barnskara.Jag hade sett Johanna Adolfina, då hon för några dagar sedan anhållits för bettlande på stadens torg. Hon var ännu en grann qvinna trots bränvin och andra utsväfningar och trots att hon gifvit lifvet åt fjorton barn. Något afmag-rad kanske och förskräckligt illa klädd, men lång och ungdomligt smärt, med blanka svarta ögon och tjockt mörkt hår, de vackraste hvita tänder och en mun och en näsa som på en grefvedotter.

Jag hade slutat arbetet för dagen och hängt upp dess resultat på manuskriptkroken, då stadsfiskalen trädde in på tidningsbyrån. Han önskade se ett referat från dagens rät-tegångsförhandlingar för att kontrollera ett par uppgifter. Jag visade honom det och råkade samtidigt lägga för honom notisen om lösdrifverskan. Sedan han genomläst hvad- han önskade se, gingo vi ut tillsamman.

—• Apropos, sade han, känner du komminister Dahl-stedt i B.?

— Något litet, svarade jag. — Det är ju han, som nedlägger så mycket arbete på tattarnes civiliserande.

— Just han. Han skulle kunna berätta dig åtskilligt om Johanna Adolfina.

— Det lär väl då bli oberättadt, sade jag. — Våra vägar komma förmodligen aldrig vidare att korsas.

— Nej, nej, menade stadsfiskalen. —• Men har du lust att höra historien af mig, kan jag också förtälja den.

Naturligtvis var jag nyfiken och sedan stadsfiskalen slutat sin aftonrond, gjorde vi sällskap till hans kontor. Han

letade bland några gamla papper och fann snart hvad han sökte. Det var ett litet handskrifvet poem af följande lydelse :

Kn faffarjTidm.

Hon är lång och smärt, hon är mörk och fin, hennes kjol är bjärt, hennes hy är som vin,

som en rusande dryck, hennes lif är en nyck, hennes kärlek kommer och går som ett skratt, hennes hat är den långa vinternatt.Hon har lekt med männers hjertan, hon har lekt med unga lif, hon har sett sin fästmans strupe kapas af en egghvass knif.

Och den hand, som ännu ångat af det blodet knifven göt, har i nästa stunden fångat lyckans ros i hennes sköt.

För herrar och bönder hon flammat i månljus septemberqväll.

De ungar hon födt och ammat för klofvar och black och cell, om dem kan ej sjelf hon säga, om tattare eller prest eller bonde till. far de äga, ty hos alla hon varit gäst.

Och hennes gunst var ingen dyr, och hennes kyss var alla billig, ty aldrig fjär och alltid villig hon famntog alla äfventyr.

Från synd till synd hon munter skyndat med samma lustiga manér och huru mycket än hon syndat, hon längtat att få synda mer.

Och fast hon pröfvat har så mycket och fast hon varit med om allt, hon faller alla än i tycket, som hålla af en slank gestalt.

Fast mången barnsäng henne tärde i lifvets allra första vår, hon vet nog, hvad det är för värde i hennes tjugofyra år.

När jag skådar tattarkonan lika ung och frisk som förr, öppnar jag med stilla vemodmina minnens stängda dörr, letar efter forna dagar då en kort septemberstund i min hembygds gröna hagar jag har hängt vid hennes mun, och jag vet min hjessa glesnad och min arm jag känner slö, medan hon, som fordom slamsig, liknar än min ungdoms mö.

Du sitter på fångskjuts, Johanna, och gevaldgern är din kavaljer, och gevaldgern skall hästen ej stanna, förin häktet framför sig han ser.

Men när året ut du har trälat på Norrmalm bland allsköns patrask, blir du lik dig igen, ty du äger Idunas frukt i en ask.

— Hvem är författaren? frågade jag.

•— Dahlstedt, svarade stadsfiskalen. — Han skref det här för 10 år sedan, då han besökte mig samtidigt som Johanna Adolfina fick sin första dom för lösdrifveri. Det var kort innan han sadlade om från sina juridiska studier och slog sig på teologien.

Frillen i Breared är en af Hallands vackraste insjöar. Lång, men ganska smal, på sina ställen knappast bredare än en bäck, ligger den inramad af vacker ungskog af björk och fur i en trakt, som är långt aflägsen från allt slags civilisation. Gäddorna slå nästan orörda i dess lugna vatten och

änderna häcka på strändernas brinkar i lycklig okunnighet om jakttider och hageiskott. Och i dungarne rundt omkring spela orrar och dansa rådjur i mängd.

Denna idyll fanns åtminstone qvar för ett par tiotal år sedan. Nu är det väl annorlunda, ty jernvägen har krupit fram öfver Breareds hedar, industrien har börjat exploateraFylleåns små pittoreska vattenfall, och fabrikernas disponenter eller kontorsherrar samt stadens Nimrodar ha börjat för en spottstyfver arrendera jagten på de ändlösa utmark erna.

Det var en höst för många år tillbaka, då unge Dahl-stedt låg uppe vid Frillen för att pumpa luft i lungorna. Han

hade aflagt mogenhetsexamen vid pingsttiden i Göteborgs läroverk, och väl hemkommen, hade han råkat i 'en bröstsjukdom, som höll honom bunden vid bädden hela sommaren. Men det blef en vacker höst och den halländska skogsbygden hade redan då godt rykte för sin helsosamma luft. Derför hade den unge mannen beslutit att deruppe invänta den kallare årstiden.

Albert Dahlstedt var vid denna tid nitton år gammal, ett bortskämdt barn af förmögna föräldrar, men på samma gång en både förnuftig och hjertegod pojke. Han hade sitt lif utstakadt rakt framför sig och behöfde hvarken göra sig brådtom eller anfäktas af några bekymmer. Han skulle ta. examen en gång i verlden och sedan tack vare pappas pengar och relationer intaga den pinne på samliällsstegen, som vore en passande utgångspunkt för en anständig karriär.

Han grubblade inte mycket på framtiden; han kände sin helsa stärkas och metade mört på Frillens strand. Fiskar-ne voro alldeles ofantligt dumma och nappade som simpor. För resten drack han mjölk som en kalf i den lilla bondgård der han tagit qvarter och inledde en liten ofarlig idyll med en grann valljänta från nabogården.

Men dét visade sig snart att detta landsbygdens skuldlösa barn icke hade några anlag för don sentimentala älskog, ’som var mest i ynglingens smak. Då derjemte hennes begrepp om trohet voro häpnadsväckande oklara, lemnade unga herrn temligen snart det otacksamma föremålet för sin kurtis och fördref i stället de vackra höstdagarne med ett ganska platoniskt studium af botaniken.

En söndagsmorgon hade han drifvit djupt in i skogen och var temligen osäker om återvägen. Då han dertill började känna sig hungrig, blef han innerligt glad att få se en svag rök stiga upp på afstånd. Gående efter den upptäcktehan snart en liten stuga — ett verkligt blockhus — och der-utanför såg han en tafla, som kom honom att tvärstanna_En ung tös, klädd allenast i en rutig och trasig kjol samt ett gammalt lintyg, låg på knä på marken. Framför henne stod en råbock ocli åt gräs ur hennes hand. Flickan kunde knappast vara mer än sexton år gammal, men hon var väl utvecklad och såg mycket bra ut. Den bruna hyn hade en underligt varm ton och de små näpna fotterna passade utmärkt samman med de kraftiga vaclorna. -

Flickan märkte icke ynglingens ankomst, men bocken tog ett språng åt sidan och glodde mera förvånad än skygg på honom. Nu såg flickan också upp och fastän hon fick solen midt i ansigtet, höll hon i alla fall sina ögon vidöppna. Det bruna i dem lyste som guld och .solskenet tycktes reflekteras från dem. Unge Dahlstedt kände sig märkvärdigt förlägen.

—- Hvad vill herrn, frågade tösen.

Ynglingen grep till samma förklaring, som hvarje stadsbo använder, då han kommer till en vildmarksstuga.

— Jag skulle vilja köpa lite mjölk, stammade han utan att kunna ta ögonen från hennes ansigte.

— Mjölk har jag ingen, för bocken här har jag inte kunnat lära att mjölka, svarade hon med ett litet skrätt, som lät de hvita tänderna glimma. — Men vill lian hålla till godo med lite vatten och bröd och ett ägg, så går det an.

— Tack, sade ynglingen och följde henne in i stugan.

—- -Jag bor alldeles ensam, sade flickan. — När mor

dog i somras och socknen begrafde henne, så fick jag löfte att bo qvar här, om jag försörjde mig sjelf och inte skaffade dem några ungar att mata, tillade hon.

Denna konversation var för ny för Dahlstedt för att han skulle hitta på något svar. Han kände dessutom för litet till landsbygdens förhållanden för att kunna bedöma värdet af kommunalnämndens farhågor. Derför satt han helt stilla och såg på, hur flickan sysslade för den enkla måltiden. Hon satte en bleckkastrull med vatten på elden i den öppna spisen och schasade undan hönsen, som sprungo i stugan. Så sträckte hon armen under den primitiva sängen och drog med triumferande min fram ett par ägg.

—• Herrn ska ha dem som äro riktigt färska, annars har jag nog andra, för här finns många höns, pratade hon.Talrika märken på golf och bord visade Dahlstedt, att hon talade sannt.

— Det var en grann mösså, sade hon derpå och pekade

på hans studentmössa. */•' "y

— Det är en studentniö^sa/. sade han.

— Så lustigt, ropadg flickan. — Min far var också en student, brukade mor ;/sä|ä:; Hon var ju förstås gift med Sjöström, förtennaren, r;som Aron Hederlig slog ihjäl på Risens gästgifvaregård, men hon hade mig innan.

Dahlstedt hade' fortfarande ingenting att svara. Emellertid voro nu äggen färdiga och med en knif — det enda bordredskap, som fa}|ps' T kojan, grep han sig verket an. Brödet var hårdt och nästan onjutbart, men det fick en helt annan smak, tyckte han, när flickan ställde sig så nära bakom honom, att hennes barm snuddade vid hans nacke, och hon uppmanade honom att hålla till godo.

Någon betalning kunde icke komma ifråga. Tösen var stursk på sitt sätt och clct syntes en hvass glimt i hennes ögon, när han blef envis.

När Albert Dahlstedt gick hem, tänkte han rätt mycket på den vackra vildmarkstösen. Plötsligt skrattade han till.

— Det blir förträffligt, tänkte han-, och fortsatte raskt

sm vag.

Han talade vid hemkomsten för sin värdinna om, att han sett stugan och flickan i skogen. Bondqvinnan slog från sig med båda händerna.

— Det är en tatterska, herrn.... Blir hon bara hälften så led som modern, är helvetet för svalt till henne.

Denna ståtliga fras hade hon hört af den bistre schar-

tuanske presten samma dag i kyrkan, och den hade imponerat ogement på henne.

— I morgon har jag tänkt bli ute på en exkursion hela dagen, sade Dahlstedt småleende. — Mor Severina får vara snäll och packa ned en liten god matsäck åt mig.

Gumman lydde beredvilligt och när matsäcken var färdig, valde han med omsorg ut några burkar konserver och en butelj portvin ur det välförsedda förråd han haft med sig från hemmet.

Tidigt på morgonen gaf sig Dahlstedt i väg. Han var alldeles likgiltig för den rika höstfloran, som i känslan af

Tförestående förgängelse prunkade med sommarlik färgrikedom, och slog in på de stigar, som han visste föra till den ensamma stugan och dess bruna invånarinna. Efter ett par timmars vandring var han framme.

Flickan stod utanför stygan och nickade gladt. Råbocken sprang ett par steg emot honom och glodde stort, som om den känt igen honom.

— Jag var säker på, att herrn skulle komma igen, skrattade hon.

— Hur kunde du veta det, frågade Dahlstedt, som nu lyckades befria sig från gårdagens blyghet. Flickan blef litet förvirrad. o

— Ali, jag visste det, mumlade hon. Han blef glad öfver hennes förvirring.

— Ser du, jag ville tacka dig för din välfägnad och ge dig så godt igen, sade han. — Låt mig komma in, skall jag visa dig, hvad jag har med. mig.

Hon gick före honom och han började bulla upp mor Severinas läckerheter: stekt fisk, ost, smör, bröd och en. fårfiol. Så tog han fram konservburkarne.

— Hvad är det der, frågade flickan.

— Hummer och anjovis, svarade han.

—Och jag får alltsamman?

—- Naturligtvis. Men den här skola vi smaka gemensamt.

Han satte upp vinbuteljen på bordet.

— Hvad är det? frågade hon.

— Bara litet portvin.

— Portvin, skrek hon till. — Åh, jag har alltid längtat att få smaka vin. Mor brukade dricka bränvin, men det smakte elakt. Är portvin godt?

— De flesta anse det, svarade han småleende. Hans far var berömd för sin vinkällare.

Innan han visste ordet" af, hade flickan flugit honom om halsen och gifvit honom'en smällande kyss. Så skamnade hon - till och ville gå ifrån honom. Men hon kunde inte, ty hans ärmar hade knutit sig fast om hennes lif och han'såg på henne med en mörk glöd i sina blåa ögon.

De sade icke ett ord. Båda stodo med flämtande bröst och rodnaden långt upp i pannan. Så skakade flickan energiskt på sitt mörka hufvud, gjorde en rörelse för att komma loss, men då det icke lyckades, pressade hon ånyo sina läppar mot hans i en lång, vild kyss.

Efter den dagen gick ingen dag, utan att den unge studenten kom till tattartösens stuga, hurudant vädret än måtte vara. De båda unga menskorna lefde som i en oaf-bruten, härlig dröm, som icke grumlades af någon tanke på framtiden. Dahlstedt svarade oföränderligt på sin fars bref, att hans helsa /blef starkare och starkare och att han icke ville komma hem förr än han kände sig fullt återställd. I sjelfva verket tärde det vanvettiga lifvet hårdt på hans nyvunna krafter, men han märkte ingenting. Till slut brydde han sig icke ens om att gå hem om aftnarne, utan stannade ibland flere dygn i rad i Johanna Adolhnas stuga. Naturligtvis bjef der prat .i bygden, men det fäste de sig inte vid. Kommunalnämndens ordförande kom slutligen under fund med saken och infann sig i fulla glansen af sin em-betsmyndighet för att besvärja den möjliga faran för socknen. Han blef temligen snöpligt bortvisad af tatt-arflickan och hennes vän.

Men det bar sig inte bättre än att ordföranden kände Dahlstedts far och han skref till honom och berättade hela historien. Och en vacker dag fram i November hemtade pappa sjelf hem sin gosse från den två månader långa idyllen.

1 — Det var början af historien, sade stadsfiskalen. —

Kommunalnämndens farhågor besannades inte den gången. Men antingen nu flickan hade blifvit begifven på älskog genom detta första förhållande eller hon i alla fall snart hade gått den vägen — hvilket är sannolikt, så fullkomligt renons på alla moraliska begrepp, som hon var — nog af, ett par år senare presenterade hon kommunalnämnden ett par tvillingar och sen gick det mycket fort. Dahlstedt återsåg henne inte förr än åtta år senare, då hon, som sagdt, dömdes till tvångsarbete för första gången -— hon hade förut varit straffad för delaktighet i stöld.Detta blef en vändpunkt för Dahlstedt. Han anklagade sig såsom orsak till hennes undergång, ehuru jag dervidlag tror att han gjorde sig sjelf orätt.

Han har sedermera koncentrerat hela ..sin sträfvan på att upprätta tattare. Det har kostat honom mycket pengar och ett otroligt arbete, och han fortsätter med samma ifver, fast resultaten hittills icke varit särdeles uppmuntrande. Åtminstone vet jag ingen, som han lyckats varaktigt rädda, mer än unge Folkardus Jakobsson, ty att den (blef menniska, är helt och hållet komminister Dahlstedts förtjenst.

Så berättade stadsfiskalen. Om dessa rader komma för den värdige prestmans ögon, hvars ungdomshistoria jag här-vågat återgifva, må han förlåta mig denna indiskretion. Jag hoppas åtminstone, att den ej skall låta honom förtröttas i det vackra arbete han nedlägger på räddandet af de försummade samhällsbarn, som vi kalla tattare.

yf:

Hur Folkardus blef menniska.

Vi träffades vid valmötet, jag och häradsdomaren. Min gamle vän hade kämpat manligen för sin kandidat, men rönt den missräkningen att stanna i af gjord minoritet.

— Den här politiken retar lifvet ur mig, sade gubben, då vi utbytt en helsning. — Drick en kopp kaffe med mig på »Svea», så kunna vi tala om något roligare.

Det var jag genast med om och vi sökte upp ett hörn, som passade oss.

— Jag har hört af Polkardus i dag, sade han.

— Polkardus?

— Ja visst, den unge tattaren, som komministern i B. gjorde menniska af.

Jag kände något till historien. Åtminstone hade jag hört berättas om det enda exemplet på en varaktigt uppryckt tattare.

Gubben lade fram ett bref på bordet. Det var skrifvet med en usel stil och en ohygglig stafning, men innehållet var naivt och rörande. Tattaren tackade så innerligt för den stora godheten af ett lån på ICO kr. och skickade helsningar till den beskedlige pastor Dahlstedt. Han meddelade att han hade det så bra och alla menniskor voro så hyggliga mot ho-nom och fast han aldrig dolde att han var tattare sade de * icke ett ondt ord till honom för det.

— Ja, sade gubben, pengarne skickade han mig ärligt och ordentligt, fast jag just aldrig väntat att få dem igen. Dahlstedt är en ärans man, så mycket är visst. Men i regeln tror han nog tattarne för väl.

Komminister Dahlstedts lif var en kedja af missräkningar. Han hade upprepade gånger fått anställningar åt tattare af båda könen, men aldrig haft heder af dem. Nu hade han samtidigt erfarit två ledsamma underrättelser: Jonathan Hederlig, hvilken artat sig väl i ett halfår, hade halft slagit ihjäl den gamle bonde, hos hvilken Dahlstedt lyckats skaffa honom en bra drängtjänst, och den unga vackra Marie-Lovisa Höglund hade rymt från det aktningsvärda ställe, der han formligen bedt sig till en plats åt henne, och hvad värre var, husets unge son hade lemnat föräldrahemmet och följt efter den unga slynan.

Han satt vid sitt arbetsbord. Han var ingen gammal man, kommistern, men han hade-en gammal mans ansigte och hållning. Missräkningarne hade böjt honom och fårat hans panna. Han läste just ett bref från en aktad embqts-broder från länets norra del, hvilken som riksdagsman väckt en motion om lagstiftningsåtgärder till bevarande af tattarne' åt ett anständigt samhällslif.

»Förtröttas icke, min unge vän», skref riksdagsmannen. »Jag har omsider lyckats ena samtliga länets riksdagsmän om min motion, och jag har haft den glädjen att erfara, huru som lagutskottet, hvars betänkande ännu icke justerats, gifvit den ett synnerligen välvilligt mottagande. Jag hoppas verkligen, att vi skola få ett skrifvelseförslag till stånd denna gången. Detta lyckliga resultat tillskrifver jag icke minst den omständighet, att jag i privata samtal kunnat påvisa för mina kammarkamrater din välsignelsebringande verksamhet« . . .

Dahlstedt skrattade bittert.

— Min verksamhet, numlade han ... — Stackars vän, ined den komma, vi icke långt. ..Hans betraktelser stördes af vagnsbuller. Komministern såg ut. Det var länsmannens skjuts, som stannat på gården. På vagnen satt ett fruntimmer med handklofvar och en pojke låg bunden om händer och fotter med ett streck inne i vagnen. Länsmannen var på väg in mot förstugan och stödde på sin arm en ung man med blekt och blodigt ansigte.

Dahlstedt skyndade att öppna.

— Hvad i herrans namn står på? frågade han.

— Åh, svarade länsmannen, en af brors skyddslingar, som råkat illa ut. Kan du låta den här stackars vasen få tvätta sig och kanske få litet starkt i kroppen, så skall jag tala om för dig hvad jag vet.

Komministern lät den blödande karlen gå ut i köket och öfverlemnade honom i sin gamla hushållerskas vård.

— Tattarpack, förstås, sade länsmannen. •—•, Fördömdt byke! .Jag var just och förrättade en utmätning hos en

bonde i närheten, som kommit på bakkärran... Då hör fjerdingsman ett oväsen ute på landsvägen och när han ser efter, så är det tattarenkan Jakobsson med sin förhoppningsfulla af komma, den här gynnaren Folkardus och den lille vilden Jakob, som gjort halt med sin vagn midt på landsvägen. Och strax bredvid håller din vän hästskojaren Ferdinand Solberg med sin kamp. Det fina herrskapet drack bränvin ihop . . .

— Hvad säger du, ropade Dahlstedt, darrande af oro. — Dödsfienderna?

— Naturligtvis. Nå, fjerdingsmannen ropade ut mig och jag kom i lagom tid för att se den lille uslingen Jakob med dragen knif smyga sig bakom Solberg. Jag tänkte just skrika på Solberg, då Folkardus — hin vet i hvad syfte — kastade sig öfver bror sin. I detsamma slängde käringen en stor sten, som träffade Folkardus rakt i pannan, så han stöp.

— Och Solberg?

— Den var uppe i sin vagn med ett och lade i väg. I detsamnia var fjerdingsmannen öfver. käringen och satte i en handvändning handskanie på madamen. Jag fick tag i pojken och måste binda honom till händer och fotter för att få honom lugn. Nu tänker jag ta hela rasket i häkte med detsamma.Folkardus kom nu ut från köket. Han var fortfarande rätt blek, men blodflödet hade upphört.

Folkardus Jakobsson var en reslig, vacker pojke med öppet ansigte och föga spår af tattartypen, om också hyn och de matta ögonen vittnade om tidiga utsväfningar.

— Jag får tacka kommissarien och pastorn så mycket, sade han med matt röst. — Och så skulle jag be kommissarien släppa käringen och Jakob, om det kunde gå för sig. Jag för ingen talan mot dem.

— Men det gör jag, din vase, och mot dig med. Tror du det går an att mörda midt på häradsvägen?

— Jag har inte mördat någon, mumlade Folkardus. — Om jag velat mörda Solberg, så hade inte mor slängt stenen i skallen på mig.

— Låt mig behålla honom här, sade Dahlstedt till länsmannen. — Du lär väl inte få säk med pojken och jag vill göra ett försök med honom, ty han hör bestämdt till dem, som kunna räddas.

Det lyste till i (den unge tattarens ögon, då han hörde Dahlstedts sista ord. -

Hur det nu resonnerades, nöjde sig länsmannen med att häkta gumman för lösdrifveri och den barske fjerdingsmannen gaf unge Jakob en privat, men derför icke mindre grundlig afbasning.

Komministern behöll Folkardus några dagar och lockade snart ur den unge mannen hans historia. Han hade varit på god väg att trots sin ungdom bli en riktig kältring, då det förskräckliga dramat vid Bro beröfvade hans far lifvek Men från den dagen, då Ferdinand Solberg, hvilken inom Jakobs-sonska familjen ansågs vara'gubbens baneman, blef frikänd, hade käringen hvarje dag sökt intala Folkardus att hämnas sin far. Allt som gossen växte till, började han inse och lida af den pariasställning, hvari han och hans slägt befann sig, och de ständiga maningarne från moderns sida till mord och blodsdåd ökade hans vämjelse för tattarlifvet.

Han hade upprepade gånger sökt skaffa sig ordentlig sysselsättning, men ingen ville veta af en tattare, helst af den illa beryktade Jakobssonska slagtern När Dahlstedt fick honom om händer, stod han på vippen att sjelf göra en ända på sitt bedröfliga lif. Men presten lyckades rädda honom.Dahlstedt hade en skolkamrat, hvilken hamnat som trafikchef vid en jernväg på östkusten. Denne lyckades han förmå att taga sig an Polkardus, som antogs på försök till stationskarl. Han skötte sig väl, fick aldrig någon anmärkning, och nu är han konduktör.

— Det är en fasligt enkel historia, sade häradsdomaren och smnttade på sin konjak. — Dess enda förtjenst är, att den är unik.

—• För tre månader sedan gifte sig Folkardus med en hederlig flicka, fortfor han. — Då skref han till mig och bad att få låna en hundralapp till sin bosättning. Jag har ofta varit en narr, och jag tvekade, Gud förlåte mig, inte ett ögonblick. Och nu har jag fått sista äfbetalningen ... så nu har jag råd att bjuda på ännu en konjak, om du vill ha.